

ПІД
ПАТРОНАТОМ
ВЕЛИКОГО
МИТРОПОЛИТА

ШКАГО
1960

Друковано 500 примірників

Ціна \$3.00

Матеріяли зібрав і зредагував ЮРІЙ ТЕОДОРОВИЧ

Віньету виконала студентка «Української Мистецької Студії» в
Філядelfії СОФІЯ Н. ЛАДА, кол. учениця Української Народ-
ної Школи імени Митрополита Андрея Шептицького
в Регенсбургу.

Передрук дозволений за поданням джерела

Друкарня Українсько-Американської Видавничої Спілки в Шікаго.
2315 West Chicago Avenue Chicago 22, Illinois

AR 6-0066

diasporiana.org.ua

П І Д
ПАТРОНАТОМ
ВЕЛИКОГО МИТРОПОЛИТА

Нарис навчально-виховної праці
Української Народної Школи
і м е н и
Митрополита А н д р е я Ш е п т и ц ь к о г о
в Регенсбургу — Німеччина
1945 — 1949

Ш І К А Г О

1 9 6 0

diasporiana.org.ua

SERVANT OF LORD - METROPOLITAN ANDREY

For the Ukrainian nation, Metropolitan Andrey symbolizes many things: the man of God's Providence, the real father of the poor and the persecuted, the brother of all, regardless of creed or race, eternal slave of his people, their Moses and Good Shepherd, who gave his life for his sheep. He is the symbol of our times — of the fight of Ukrainian people for their souls and conscience, and for the freedom and political independence of their State. He is the synthesis of our thoughts and deeds, the highest symbol of love and service to God and his unfortunate people.

Metropolitan Andrey was born on the 29th of July, 1865, in Western Ukraine. His father, count Ivan Sheptytsky, stemmed from an old boyar family. The Sheptytskys have always served their country according to its needs, be it with the sword or with their pen. Lev, in past centuries, was another

God and his nation. He expressed his oath of self-denial in these words:

«Now I live only for you, with all my heart and all my soul. Now I can work, and if necessary sacrifice everything, including my life, for you.»

Merciful God has fulfilled the prayers of the Metropolitan Andrey. His life was indeed full of suffering. His spirit, however, was unconquerable, and defeated all suffering, leaving it helpless at his feet. In 1914, by the decree of tsar Nicholas II, he was deported to Siberia, where he suffered unbelievable hardships, one of the most unbearable of which was to be denied the Holy Liturgy. He was isolated from all the world, as if he were a criminal, simply because he loved his Greek-Catholic Church and his nation. The Poles, in turn, arrested him twice, in 1918 and again in 1923. He was paralyzed since 1930, but nevertheless worked continuously until the last moment of his life. During World War II, Metropolitan Andrey was continuously protesting before Hitler and Himmler the barbarism practiced on Ukrainian and Jewish people. He died under puzzling circumstances, poisoned by the Moskovite-Bolsheviks.

Д-р Дмитро БУЧИНСЬКИЙ

„ВЖЕ НЕ ЖИВУ ДЛЯ СЕБЕ, ТІЛЬКИ ДЛЯ ВАС...!”

«Митрополит Андрей був релігійним та національним провідником українців. Він діяв легально, відкрито, національним українським справам віддавав і свою духову працю, і підтримував їх матеріально. З цього приводу він зазнав багато прикростей від москалів і поляків. Його значення для українського народу ще вповні не оцінене».

(«Нарис взаємин литовців з українцями», проф. Міколяса Біржишки, надрукований у литовському журналі «Сантарве», передрукований в «Українській Думці», Лондон чч. 37(546), 38(547), вересень 1957.).

Рік 1888-ий — це велика переломова дата не тільки в житті молодого, ледве 23-літнього графа Романа Шептицького, що по закінченні університетських студій з титулом доктора прав, покинув світ, багатство й славу, що стелилася йому до ніг, і вступив до Василянського монастиря у Добромилі, приймаючи ім'я Андрея. Це також переломова дата в житті нашого народу без уваги на факт, що ще й досі велична постать Митрополита Андрея Шептицького не знайшла серед нас об'єктивної оцінки, що ще й досі наша думка й наше серце, до яких стукав Митрополит Андрей ціле своє життя, стоять для нього замкнені, хоч він цілим своїм життям, жертвою трудів і всіх багатств, якими розпоряджав, доказав нам правдивість своїх слів: **«Вже не живу для себе, тільки для вас...!»**

Це не був ніякий випадок, а виразне Боже Призначення, що людина молода, багата, з подвійним титулом: родовим графським і науковим, людина перед якою стояли відчинені навстіж двері навіть цісарської палати у Відні, добровільно постукала до дверей скромної чернечої келії. Ніщо інше, тільки Боже Провидіння, довгі сторіччя з роду Шептицьких вибирало для нашого народу провідників, які служили йому, відповідно до потреби, мечем і хрестом. Воно, змилосердившись над нашою духовою вбогістю, якої ми не можемо до нині позбутись, повернуло нам останнього Великого Шептицького, вириваючи його з роду польських магнатів, які продовж 150 років, чи практично за життя трьох поколінь, згубили духовий зв'язок з українським народом.

Не важне, чи ми це Боже Післанництво Митрополита Андрея зрозуміли, розуміємо, або зрозуміємо його у ближчому й дальшому майбутньому, а важне, що Божа Воля сповнилася, і потомок славного роду Шептицьких — Роман, вернувся на лоне свого бідного народу, з подивугідною покорою, терпеливістю, самозапереченням, з найбільшою людською достойністю двигав свій хрест і доніс його «до самого, самого краю» — сказав би Шевченко.

Не шукав Митрополит Андрей Шептицький між нами багатства, бо ж він сам зрікся його, вступаючи на шлях чернечого вбожества. Що міг дати йому нарід, поневолений, зубожілий і розгромлений морально й матеріально своїми сусідами? Він сам, ставши Станіславівським Єпископом і Львівським Митрополитом з найбільшою людською свідомістю, приніс родові добра у жертву нашому народові, роздавав його всім, і часто так роздавав, «щоб не знала лівиця, що дала правниця».

Не шукав він між нами слави й почестей, бо ж такі ми самі знеславляли його достойне, святе ім'я, коли ми його ще не знали, знеславляємо навіть сьогодні, коли вже всі знаємо, що ми були занадто великими духовими жебраками, щоб щонебудь додати до безсмертної слави імені Митрополита Андрея. Його славою, якою він нас кінець-кінцем таки перемиг, хоч і не всіх, був страдальний образ нашого народу, його кривди, чуже безправство над ним і, навіть, нерозуміння провідництва в наших провідників.

Те все, що ми могли дати молодому графові Романові Шептицькому, були наші дари, що ми їх піднесли Станіславівському Владиці і Львівському Митрополитові Андрееві. Він їх прийняв з добродушною усмішкою, яка ніколи не сходила з його батьківського обличчя, хоч передчасні зморшки тяжкої журби за долю нашу скоро поборознили його чоло.

Ніколи, ні на один момент з перед його благородних, все повних батьківської любови очей не сходив образ нашого народу — страдника. Ніколи він його не покидав, хоч був такий грізний час, що самі обставини цього вимагали, як напр. у 1914. році, перед московською інвазією — але він все залишався з народом.

Митрополит Андрей — це взір і недосяжний праобраз усіх хри-

Більшість тієї молоді врятував і дав можливість учитися Митрополит Андрей, приймаючи її до «Малої Семінарії» у Львові і, засновуючи таку ж семінарію в Рогатині. Правда, Польща не респектувала свідоцтв тих шкіл, що були під опікою Митрополита, але респектували їх усі університети в Західній Європі.

Ніхто, здається, сьогодні не може точно подати числа адептів різних галузей мистецтва, що одержували стипендії від Митрополита Андрея. Їм він так радо допомагав, включно з дорогими закордонними студіями. Згадаймо тільки мистця-маляра О. Новаківського, втікача зі Східної України, якому Митрополит купив дім у Львові і влаштував прекрасну робітню. Не один з наших малярів, графіків, різбарів, архітектів тощо завдячує свою життєву кар'єру такій батьківській допомозі Митрополита Андрея. Не залишались без його допомоги студенти різних факультетів, а постійно на удержанні Митрополита було 40-50 учнів середніх і різних спеціальних шкіл, як торговельних і ремісничо-промислових.

Самаритянська праця Митрополита Андрея величезна, вона перевищує навіть наші всенародні можливості. Тяжко допускати, щоб більше могла зробити для цих тисяч обездолених людей навіть Українська Держава. Митрополит власним коштом побудував у Львові «Народню Лічницю», вивінував її всім устаткуванням, починаючи від лікарських інструментів і кінчаючи на ліжках для хворих. Ця лічниця була великим добродійством для бідних людей, в більшості випадків замінювала їм коштовні клініки й санаторії. По Першій Світовій Війні купив він дім для українських інвалідів у Львові. Там були приміщені робітні, в яких мали заробіток десятки людей.

На цьому не кінчається перелік діл милосердя нашого Великого Самаритянина. Їх є стільки, що годі всі перелічити. Митрополит Андрей був засновником спеціальної Лікарсько-Суспільно-Опікунчої Порадні для бідних матерів, а це для Львова та його околиць мало неоцінене значення; він купив будинок, все устаткування, платив усі кошти удержання, включно з оплатами персоналу й розгорнув опіку над нещасними діточками-безбатченками. Це зворушливий вияв любови до людської немочі. Про все думав він, Самаритянин, на все в нього знаходилися не тільки матеріальні кошти, а й час. Недаром у митрополичій палаті св. Юра, в

кімнатах Святоюрського Князя так часто горіло світло до ранку.

Незавидна була у Львові доля наших дівчат і жінок, що мусіли заробляти на життя працею домашніх служниць. Без опіки, вони не тільки денационалізувалися, а часто падали в провалля гріха. І про них подумав Митрополит, і для них купив окремих будинок, де приміщувалося їх станове Т-во «Будучність», де так часто безпритульні бідні жінки бодай переходно знаходили дах над головою, часто ложку страви, а найважливіше, що в цьому будинку не почували себе осамітненими, бо з ними була любов Найбільшого Українця нашого часу.

Підлюте в Карпатах — то був рай для нашої пластової й не-пластової молоді під час літніх вакацій. Все тамошне таборове устаткування, всі кошти цього таборування — це княжий дар того, хто для українського юнацтва був найкращим Опікуном і Батьком.

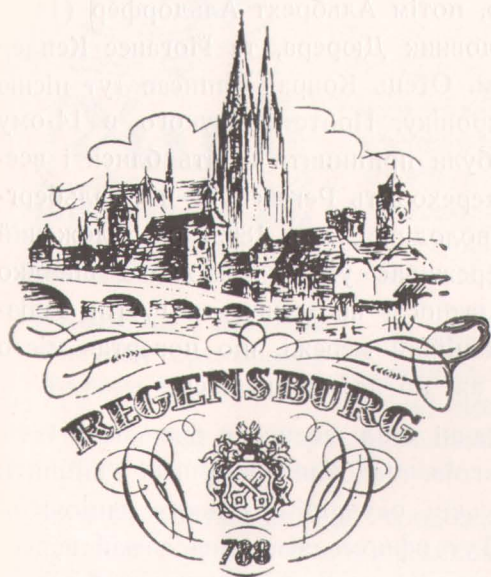
Митрополит Андрей не забув також про економічні установи, які мали прямувати до піднесення українського добробуту та розвитку промислу. Він був засновником «Українського Гіпотечного Банку», у Львові і підпомагав його своїм капіталом, був теж співосновником забезпеченевого Т-ва на життя «Карпатія» у Львові. Для Т-ва «Сільський Господар» створив прекрасну фундацію в Коршеві, вивінуючи її потрібним господарським інвентарем. Подібну фундацію створив для Т-ва «Просвіта» в Миліванні. Десятки й сотні осіб з їх родинами врятував Митрополит по Першій Світовій Війні, коли вони опинилися в Галичині без засобів до життя. Це були емігранти здебільшого зі Східної України. Ними заопікувався Митрополит, даючи їм працю у Львові і в своїх маєтностях, не дивлячись на рентовність їх праці.

Коротко, не було ні одного більшого діла в нашому національному житті на протязі останніх, майже п'ятдесяти років, яке б не було наслідком праці і журби Митрополита за долю рідного народу. До кожного діла підходив він з ентузіазмом, з вірою, з любов'ю, не дивлячись на невдачі; ціле своє життя здійснював свої обітвиці: **«ВЖЕ НЕ ЖИВУ ДЛЯ СЕБЕ, ТІЛЬКИ ДЛЯ ВАС...!»**

Мадрид, дня 1. листопада Р. Б. 1959.

РЕГЕНСБУРГ

В серці Баварської Країни, де закурти синього Дунаю обмивають горбовини й плодючі ниви, лежить величний Регенсбург, місто рідкісних особливостей, пребагате на старинну історію та розкішні пам'ятки культури. Ще сьогодні формують вигляд міста свідки великого минулого: далековидний височенний Собор, численні вежі церков і родових садіб, повні чару і краси вузькі вулички Старого Міста, розлогі майдани і 800-літній кам'яний міст, з якого роз-

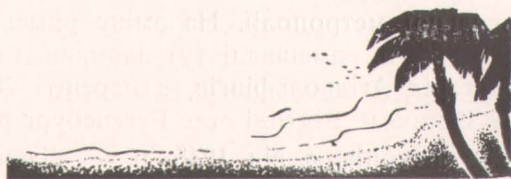
гортається чудовий вид на місто, ріку та острови. Все це видно ще краще й чіткіше з гори «Трійця» або з вінцерських горбів. Сучасність додала до цього озеленені передмістя довкола Старого Міста та височенні будівлі над новим дунайським портом в горішньому бігу ріки.

Від 6000 років була околиця Регенсбургу заселена. Після зруйнування табору римських когорт маркоманами оснували тут римляни 179. р. легіонерський табір Регінім, колиску середньовічної культури й торговельної метрополії. На зміну римському пануванню прийшли коло 455. р. замешкалі тут алямани, потім байвари, що ним володів рід Агільольфінгів, а нарешті 788. р. були переможені Карлом Великим. Відтоді стає Регенсбург резиденцією королів, герцогів і єпископів, а від 1245. р. — вільним містом, де монастирі культивують мистецтво й науку, квітуча торгівля накопичує багатства та виростають могутні будівлі і розвивається рукоділля, як золотарство, ливарство і ткацтво.

Тут діяли: св. Боніфатій (675-754), англ. місіонар, що навертав

германських поган на християнство, Бертольд, найбільший німецький канцлерський оратор, потім Альбрехт Альдорфер (1480-1535), маляр і гравер, послідовник Дюрера, та Йоганес Кеплер (1571-1630), відомий астроном. Отець Конрад написав тут пісню про Ролянда та цісарську хроніку. Проте грядучого в 14-ому столітті занепаду, не в силі були припинити навіть блиск і всемогутність міста. В 1803. р. переходить Регенсбург під дальберзьке, згодом під баварське володіння, а в 1809. р. обложений та здобутий Наполеоном переживає упадок, з якого швидко підіймається завдяки життєздатності населення та густій залізничній і пароплавній комунікаційній мережі, що повертає місто на шлях дальшого розвитку аж по найновіші часи.

До цього міста занесли останні хвилі воєнного буревію в 1945. р. кілька тисяч українських ізгоїв, що були примушені залишити Батьківщину внаслідок советської окупації і важких національно-релігійних переслідувань. Тут оформилася одна з найчисленніших громад українського скитальства, тут протягом 5 років діяв добре зорганізований центр національно-культурного життя. у кількатисячнім таборі, мов в окремому містечку, жив, працював і готувався до **Великої Мандрівки український Регенсбург.**

ЕМБЛЕМА ШКОЛИ
Рисунок арт.-маляра
Мирона Білінського

Страхіття другої Світової Війни, масові вивози українських людей на примусові роботи до Німеччини і трагічний досвід з окупації «червоною армією» Західних Земель України в рр. 1939 — 1941 склалося на те, що в момент заломання гітлерівської Німеччини на німецькій території знайшлося, поруч інших національних груп, коло 100.000 українців. Лише частина з них вернулася на поневолену Батьківщину. Решта знайшла захист в таборах організації УНРПА і згодом стала основою найбільшої в історії України політичної еміграції.

Часи були дуже непевні, тривожні, і майбутнє великим знаком питання висіло над тисячами неповоротців. Але живий живе думає, — каже приказка. Хоч не було відомо, що принесе завтрішній день, культурна, свідома своїх завдань і працездатна громада взялася з місця до впорядкування свого життя на всіх основних ділянках, матеріальній, релігійній та освітній. У ряді завдань, що їх треба було розв'язати в першу чергу, стояло шкільництво.

Не йнакше було і в таборі УНРПА в Регенсбургу, в одному з найбільших скупчень українських втікачів-неповоротців на німецькій території. Діти **потребували** виховної опіки й навчання. На щастя, серед утікачів була достатня кількість кваліфікованих досвідчених учителів, що радо взяли на себе навчально-виховний обов'язок, і не з матеріальних, а з ідейних спонук радо погодилися віддати своє знання й сили на послугу рідній громаді.

Українська Народна Школа в Регенсбургу завдячувала своє постання заходам Українського Допомогового Комітету, що презентував рідну громаду перед Американською Військовою Владою, а потім — перед Організацією УНРПА. Заходами Отців Богдана Ганушевського голови, Юліяна Катрія ЧСВВ, Миколи Дереша, мгр. Володимира Кліша і мгр. Іллі Городецького членів УДК, виеднано дозвіл на заснування Української Народної Школи та Української Гімназії.

MILITARY GOVERNMENT

Detachment F1 D3

Regensburg

Відпис з оригіналу

11 Aug. 1945.

To Whom It May Concern:

Bohdan HANUSZEWSKYJ, Ukrainian priest and professor is authorized to continue the educational training of the Ukrainian people.

The educational program so conducted will be free of any teaching of Nazi or Facist doctrine and will be devoid of any instruction aimed at the existing order in Soviet Russia.

For the Military Government Officer:

(-) Anthony J. TRONTO
1st Lt CAC
ED & Religion

~~~~~

Організацією Української Народної Школи й керівництво нею доручив УДК Юрієві Теодоровичеві, і він управляв нею аж до 1949. р. на основі окремого правильника, затвердженого УДКомітетом 4. листопада 1945. р.

Після комплектування вчительського збору, проведення вписів і вступних іспитів уже при кінці серпня 1945. р. почалися шкільні заняття в 1 — 4 клясах. Спочатку і вчителям і дітям доводилося працювати серед незвичайних труднощів, бо не було ні підручників, ні шкільного устаткування, не було теж відповідного приміщення для школи, і вона тиснулася у двох кімнатах УДКомітету. Учителі вчили «з пам'яті», а в найліпшому випадку, приготворяючись до лекцій, користувались позиченими німецькими й польськими підручниками. Не було зошитів, тож не раз діти писали на малих шматках паперу. Коли деколи пощастило роздобути ще не до кінця записані шкільні зошити з колишніх німецьких шкіл, то це вже вважалось значним успіхом. Рисували діти на «відвороті» старих непридатних мап, порізаних на окремі листки.

Коли ж незабаром «скитальців» які мешкали в місті й околиці перенесено до окремої оселі (кол. «Гангоферзідлюнг», перезваний на «Оселю Бездержавних Українців»), умовини почали кращати. З тісного приміщення в звичайному будинку школа перейшла до будівлі шпиталю, де колись приміщувалася німецька школа. Тише тепер школа могла краще й успішніше попрацювати. УНРРА постачала дітям писальне й рисувальне приладдя. Дуже погано стояла справа з придбанням читанок та підручників. Проте завдяки ідейності вчителів і співпраці батьків зі школою навчання відбувалося нормально, учні не марнували дорогого часу, і кожний мав приємне почуття сповненого обов'язку.

Підбором учителів зайнявся управитель школи, від перевіряв життєписи та документи. Від кандидатів вимагалось повних кваліфікації та бодай 5 — 6 років учительської практики. Відповідні пропозиції передавалися з Управи до УДКомітету, а він формально приймав кандидатів на учительську працю. Опісля затверджувались кандидати Відділом Культури й Освіти (ВКО) при Центральнім Представництві Української Еміграції в Німеччині (ЦПУЕ), куди Управа Школи пересилала вчительські заяви.

На самім початку став до праці вчительський збір в такому складі : Теодорович Юрій - управитель, Голуб Марія, Смерчинська Анастасія, Боднар Володимир - учителі, о. Гурко Теофіль - учитель релігії греко-католицького віровизнання.

Упродовж навчального 1945/46 року школа побільшилася до таких розмірів, що виявилася необхідність прийняти свіжі педагогічні сили. І так, незабаром учительський збір поповнився такими вчителями, як Іванна Мисевич, Марія Яримович (руханка), Юрій Яримович (співи), та Микола Костинюк (англійська мова) . Місце Володимира Боднара, що відійшов по місяцеві праці, зайняв Володимир Білоус. Коли згодом виявилось, що школа проіснує кілька років, заведено звичай, що кожний учитель (-ка) вів свою класу до випуску.

При школі засновано «Шкільний Хор» під управою вчителя Юрія Яримовича. Хор не лише розвивав голосові можливості дітей і причинявся до естетичного виховання, але й уможлилював влаштування шкільних імпрез, що поглиблювали контакт з батьками й ширшими кругами таборового громадянства.

Протягом 4 років персональний склад учительського збору зазна-

Юрій Теодорович
організатор і управитель
школи

вав чимало змін. До групи вчителів, що працювали в школі майже безперервно від першого навчального року до кінця, належали Юрій Теодорович, Володимир Білоус, Любов Данилович, Анастасія Смерчинська, о. Володимир Шевчик (учитель релігії православного віровизнання) і Юрій Яримович. Крім них, в реєстрі вчителів і катехитів УНШ знаходимо такі прізвища, як Білоус Анна (1948-49), Боднар Володимир (1945), Ващук Степанія (1949), о. Гнат Дмитро (1948-1949), Голуб Марія (1945-1948), Гуменюк Михайло (1946-1949), о. Гурко Теофіль (1945), Данилович

Марія (1948), Доберчак Роман (1946-47), Караван Вікторія (1947-48), Казанівська Степанія (1946-48), Колодяжний Євген (1949), Костинюк Микола (1945-46), Макогон Іванна (1947), Момотюк Іванна (1946-47), Мигаль Тетяна (1946-47), Мисевич Іванна (1945-46), о. Оришкевич Іван (1949), Пачовський Йосафат (1947-48), Пестрак Михайло (1947), Підгайний Володимир (1946-49), Стецишин Олексій (1949), Турчин Теодор (1946-48), о. Шпилька Пантелеймон (1945-47), Шимкович Антін (1947-49), Яворський Франц (1946-147), Яримович Марія (1946). Разом усіх учителів — 36.

Управитель школи наглядав за навчально-виховною й методичною працею школи, вів адміністративні справи та керував організацією шкільних імпрез.

Праця вчителів була оплачувана спочатку УДКомітетом, але то була дослівно символічна плата. Управитель одержував 265 райхсмарок, а вчителі — по 140 — 220 райхсмарок. А втім, ніхто з учителів тим не переймався. Їх головним завданням було дати дові-

ПЕРШИЙ УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ЗБІР

Української Народної Школи в Регенсбургу з 1945 — 46 рр.

Перший ряд — від ліва до права: Марія Яримович — о. Пантелеймон Шпилька — Юрій Теодорович організатор і управитель школи — Юрій Яримович — Марія Голуб — Володимир Білоус. Другий ряд: Іванна Мисевич — Анастасія Смерчинська — Микола Костинюк.

КІЛЬКІСТЬ

учнів в школі

з початком шкільного року 1945/46

в дні 1. вересня 1945 р.

К л я с а	греко-католического вероисповедания		Р а з о м	православного вероисповедания		Р а з о м	Загаль. кіль кість учнів у школі
	хлопців	дівчат		хлопців	дівчат		
I	9	4	13	2	1	3	16
II.	2	1	3	1	3	4	7
III.	4	6	10	2	2	4	14
IV.	2	6	8	1	2	3	11
Разом	17	17	34	6	8	14	48

з кінцем шкільного року 1945/46

в дні 31. травня 1946 р.

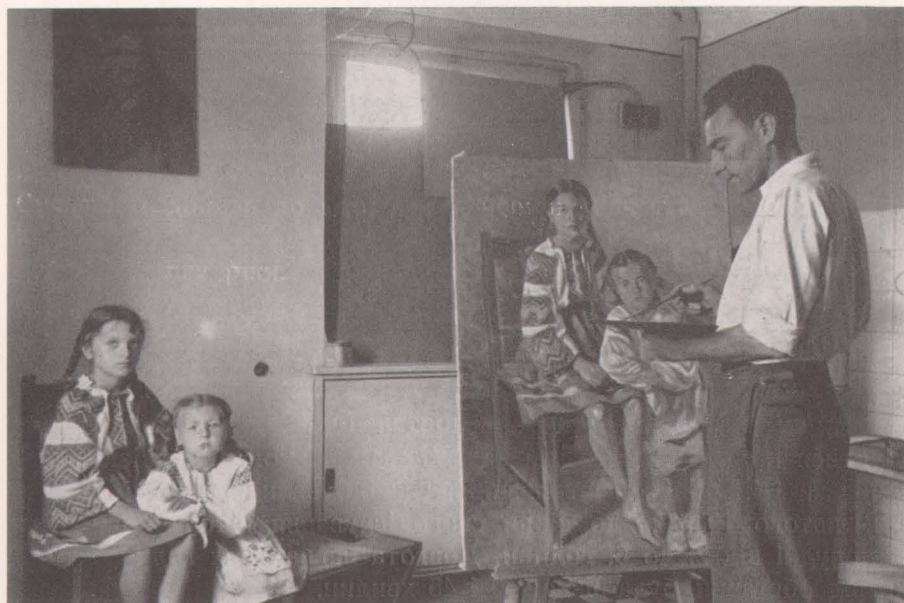
К л я с а	греко-католического вероисповедания		Р а з о м	православного вероисповедания		Р а з о м	Загаль. кіль кість учнів у школі
	хлопців	дівчат		хлопців	дівчат		
I.	20	8	28	6	5	11	39
II.	6	5	11	3	4	7	18
III.	9	10	19	3	4	7	26
IV.	3	7	10	1	2	3	13
Разом	38	30	68	13	15	28	96

реній їм дітворі можливо найкраще знання, вкласти в її душу українську свідомість і підготувати її до життя на чужині

На сам початок до школи вписалося 48 дітей (1. кл. — 16, 2. кл. — 7, 3. кл. — 14, 4. кл. — 11), в тому 34 католицького і 14 православного віровизнання. Але вже при кінці 1-го навчального року загальне число учнів та учениць зросло до 96, і видно, що велика більшість серед них гарно працювала, бо 43 учнів досягнуло дуже добрий вислід, 41 — добрий, лише 10 — достатній, а тільки 2 не перейшли до вищої класи.

Дальший ріст школи ілюструють докладні діаграми, до яких відсилаємо Шановних Читачів. Вони показують, що другий рік навчання школа закінчила при кількості 287 дітей, 3-ій — 290 дітей (найвище число), і тільки в 1948-47 рр., коли почалося громадне переселення утікачів до інших країн, кількість учнів почала зменшуватись (261 в 1949. р.).

На довготу навчальних годин і, взагалі, на пору навчання впли-

Учениці II-ої кл. Антоняк Стефанія і Блажкевич Надія позують арт.-малюреві Миронові Білінському до портрета.

КІЛЬКІСТЬ

учнів в школі

з кінцем шкільного року 1946/47

в дні 28. червня 1947 р.

К л я с а	греко-католического вчення		Р а з о м	православного вчення		Р а з о м	Загальна кількість учнів.
	хлопців	дівчат		хлопців	дівчат		
Iа.	8	12	20	4	4	8	28
Iб.	12	9	21	8	12	20	41
IIа.	14	10	24	4	6	10	34
IIб.	13	9	22	4	6	10	32
IIв.	5	10	15	4	3	7	22
IIIа.	12	7	19	3	5	8	27
IIIб.	11	11	22	3	9	12	34
IVа.	9	11	20	4	4	8	28
IVб.	8	10	18	4	1	5	23
VII.	14		14	4		4	18
Разом	106	89	195	42	50	92	287

вала ще й та обставина, що Українська Народна Школа мусіла ділитися приміщенням з таборовою Українською Гімназією. Тому лише на 1-ім році навчання заняття відбувалися в ранні години. Від лютого 1946. р. до кінця свого існування школа працювала по полудні від 2. до 6. години. Довгота навчальних годин, залежно від обставин, була різною: 40 і 45 хвилин.

Програму навчання складено за «старокрайовими» зразками. Заведено 8 основних дисциплін, з чого релігію, українську мову й арифметику подавано в усіх класах, німецьку мову, географію та природознавство — від 3-ої кл., а англійську мову й історію

Т И Ж Н Е В И Й

розклад зайнять

Назва предмету.	Кількість годин у клясі				Разом годин тижне во:
	1-ій	2-ій	3-ій	4-ій	
Релігія	2	2	2	2	8
Українська мова	6	6	6	5	23
Англійська мова				3	3
Німецька мова			2	2	4
Історія			1	2	3
Географія			1	2	3
Природознавство			2	2	4
Арифметика з геом	4	6	6	5	21
Рисунки	1	2	1	1	5
Співи	2	2	2	2	8
Практичні занят.	1	2	2	2	7
Руханка	2	2	2	2	8
Каліграфія		2	1	1	4
Разом годин тижнево	18	24	28	31	101

— тільки в 4-ій. Найбільшу увагу звернено на навчання української мови та арифметики. Крім того в усіх клясах заведено по одній годині тижнево малювання та практичні заняття. Для співів та руханки відведено по 2 години тижнево (див. таблицю «Тижневий розклад зайнять»). Програми предметів навчання і зайнять складали вчителі, а затверджував їх Відділ Культури й Освіти

при ЦПУЕ. Треба підкреслити: програми були так дбайливо опрацьовані, що послужили зразком для інших українських таборових шкіл на терені Німеччини.

Треба додати, що школа зайнялася не тільки освітою дітей у нормальному шкільному віці. Була потреба допомогти всім тим, що з різних причин, а їх у воєнний час було багато, не мали закінченої початкової освіти в обсягу 7 клас. Для них зорганізовано в 1946. р. окрему 7-му класу, але з таким пляном навчання, який охоплював повторення й доповнення знання з усіх 7-ох клас. Такий курс був для старшої молоді великим добродійством. Скористалось з цього курсу 18 осіб.

Два або й три рази в рік візитував нашу школу в імені Цен-

ГРАМОТА

Дорожчолови значення традиції у релігійно-моральному та державно-содручницькому вихованні української молоді на Закарпатті. Апостольська Візитатура для України в Греко-католицькій Німеччині писаною з дня 24 жовтня 1947 року у 5000/142-2 Центральному Представництву Української Еміграції, Вулиця Кельтурська в Обвінці в Авґсбурзі під номером з дня 25 листопада 1947 р. 42083/49/1018/101 і Управа Українського Табору в Регенсбурзі під номером з дня 14 листопада 1947 р. на блесок Педагогічної Ради Української Народної Школи в Регенсбурзі з дня 20 березня 1947 р. надають патронат школі назву:

**УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА ШКОЛА
ІМЕНИ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО
В РЕГЕНСБУРґІ.**

Хай великий Дух одного з найкращих Святих України буде згоді Опікуном цієї Школи, її Молоді та Учительського Збору. Хай Учительський Збір буде так у серцях обраної йому Милости і Благословення великого Митрополита, щоб глибоко Української Віри і Любові, Національної Європи і Свободи на правдивої Мири і Знанні. Хай же жовтєвим і щирим вихованням цієї школи буде те, чим так гарно горіло серце Митрополита Андрея Шептицького і працювати для Бога і України. В шкільному Переказі не що Його Дух і Архидієцьке Благословення достійно витримувати над цією школою, будемо її згоді під Цим Патронатом.
На Чужині - в Німеччині - в місті Регенсбурзі
Українська Освіта, дня 14 лютого 1948 року

Св. Писання

М. П. Школа

о. Писаний Родовський

о. Писаний Родовський

Г Р А М О Т А

видана Апостольською Візитатурою у Мюнхені, ЦПУЕ (ВКО) в Авґсбургу і Управою Українського Табору в Регенсбургу про право Української Народної Школи прийняти ПАТРОНАТ Митрополита Андрея Шептицького.

Грамоту виконав
арт. - маляр
Яків Гніздовський.

КІЛЬКІСТЬ

учнів в школі
з кінцем шкільного року 1947-48
в дні 30. червня 1948 р.

К л я с я	греко-католического віросповідання		Р а з о м	православного віросповідання		Р а з о м	Загаль кіль- кість учнів
	хлопців	дівчат		хлопців	дівчат		
Iа.	12	16	28	2		2	30
Iб.	13	6	19	9	2	11	30
IIа.	9	11	20	1	4	5	25
IIб.	7	6	13	3	8	11	24
IIв.	7	8	15	4	5	9	24
IIIа.	14	10	24	3	4	7	31
IIIб.	11	11	22	4	5	9	31
IIIв.	9	12	21	5	4	9	30
IVа.	15	10	25	2	5	7	32
IVб.	13	10	23	1	9	10	33
Разом	110	100	210	34	46	80	290

трального Представництва Української Еміграції (Відділ Культури й Освіти) в Німеччині інспектор Василь Данилишин. Його перегляд праці школи відбувався завжди у дружній атмосфері й залишав по собі приємне враження. Інспектор щиро, по-батьківськи цікавився обставинами навчання, успіхами дітей, подавав вказівки і, коли було треба, служив фаховими порадами. Після кожної його візитації школа з новими силами і з свіжим досвідом продовжувала працю.

Тепер інспектор В. Данилишин уже «по тому боці» і все, що тут написано, належить до минулого, до спогадів. Але не пропадає

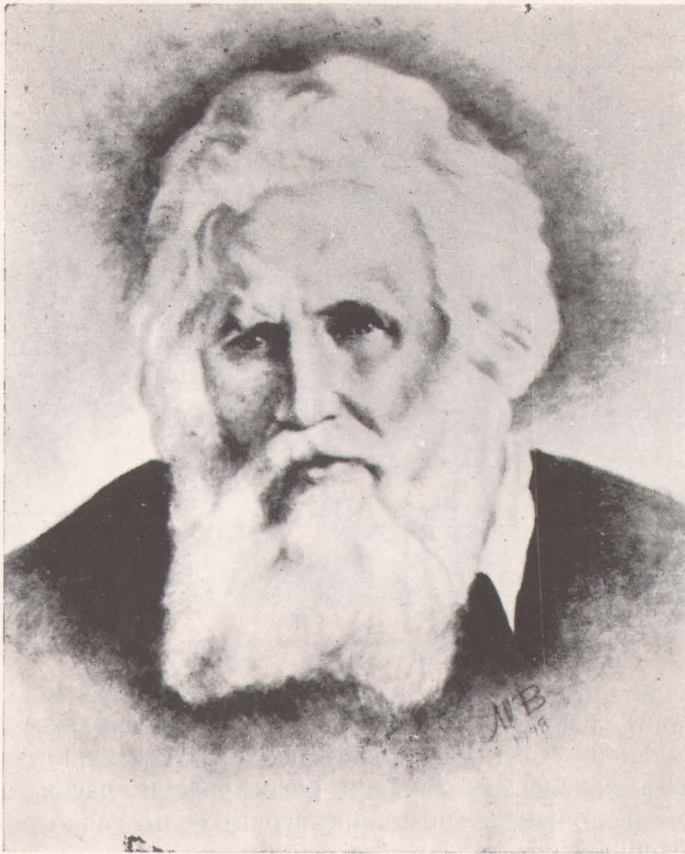

Малі артисти, виконавці п'єси-казки Р. Завадовича
«КОЛИ СХОДИТЬ СОНЦЕ...»

марно ніщо, що колись справді існувало. Люди й речі минулі, але по них залишаються наслідки їх існування. Педагогічна психологія каже, що найбільший вплив на духовий і умовий розвиток дитини мають враження з віку початкової школи. Що спробиється прищепити дитині початкова школа, те залишиться в її душі на все життя, як її тривале духове добро!

Не можна собі уявити справжньої школи без поєднання навчального та виховного процесу. Але, коли виховні моменти використовувалися всіма вчителями залежно від нагоди, то плянову виховну роботу виконували опікуни окремих клас. У виховний плян входили передусім гутірки на такі теми, як поведінка учнів удома, в школі, в церкві і на прилюдних місцях, любов до батьків, пошана вчителів і, взагалі, старших, пошана рідної мови, традиції минулого і героїв українського народу, вірність рідній землі й под. Виховну роботу поширювали й доповнювали різні шкільні імпрези, як урочисті сходи в національні свята, концерти, театральні виставки, зустрічі з старшим громадянством, прогулянки, ходження з колядою тощо. Проживаючи близько

школи й маючи більше вільного часу, діти залюбки вчилися рецитувати, пісень, танків підготовляли виступи з ритмічними вправами. Було багато можливостей влаштувати приємні вечори для старшого громадянства або й виступити на міжнародних імпрезах, влаштованих Організаціями УНРРА чи ІРО. До цих останніх слід зарахувати «Міжнародну Ялинку» і виступи різних національностей перед хворими американськими вояками. Школа влаштувала інтересну виставку ручних робіт своїх учнів (1947 - 48), а по-

**Пастелевий портрет
Митрополита Андрея Шептицького
виконаний арт.-малярем Олексою Бистряковим
на замовлення школи, з нагоди надання їй Патронату**

КІЛЬКІСТЬ

учнів в школі
з початком шкільного року 1948/49
в дні 1. вересня 1948 р.

К л я с а	греко-католического вчення		Р а з о м	православного вчення		Р а з о м	Загальна кількість учнів
	хлопців	дівчат		хлопців	дівчат		
Ia.	12	17	29				29
Iб.	10	12	22	3	3	6	28
IIa.	12	13	25	2	1	3	28
IIб.	11	6	17	9	2	11	28
IIIa.	10	10	20	1	2	3	23
IIIб.	8	8	16	2	8	10	26
IIIв.	8	4	12	2	5	7	19
IVa.	11	10	21	2	4	6	27
IVб.	9	7	16	4	5	9	25
IVв.	8	11	19	4	5	9	28
Разом	99	98	197	29	35	64	261

тим повторила її з успіхом в рамках німецької шкільної імпрези «Вакаційний Тиждень Молоді». До вартісних виховних імпрез належало також «Свячене», під час якого діти ознайомилися не тільки з українським звичаєм багословління пасок, але теж одержували в подарунку по малій пасочці та по гарно розмальованій писанці.

Особливо велике морально-виховне значення мало для молоді свято надання школі Патронату Митрополита Андрея Шептицького.. У цей найсвітліший у житті школи день, 14. лютого 1948.р. після врочистого Богослуження учні вшанували пам'ять і заслуги

Князя Української Церкви і zarazом великого Добродія дітей прегарним концертом-академією. Програма була складена так, щоб представити чіткий духовий образ Митрополита Андрея і велич його праці. Від того дня молодь регенсбурзьксі таборової Народної Школи вчилася, працювала і потім пішла в чужий далекий світ під благословінням Того, що дав своїм людям найкращий приклад вірності Рідній Церкві, Вірі та ідеалам Рідної Землі.

Особливу допоміжну ролю в виховній роботі школи виконував Пласт, заслужена ще на батьківських землях Організація, багата на досвід і традиції. На терені школи Пласт мав два організаційні осередки : гніздо пластових новачок ім. кн. Ольги та гніз-

Фрагмент з «Шкільної Виставки»

до пластових новаків ім. кн. Володимира Великого. Пластову працю провадили вчителі - пластові сеньйори Смеречинська Анастасія та Яримович Юрій. Зв'язковим між Пластом а Управою Школи був вчитель пластун-сеньйор Білоус Володимир. Крім нормальних пастунських зайнять по гуртках, пластунство підготовляло самостійні свята або виступало під час шкільних імпрез з окремими точками чисто пластунського характеру. Учасники обох гнізд проводили кожного року вакації в таборах.

Навчальні й виховні зусилля школи успішно підтримував Батьківський Кружок, спочатку спільний для Української Гімназії і У-

ФРАГМЕНТИ З «ШКІЛЬНОЇ ВИСТАВКИ»

Афіша роботи арт. мал. М. Білінського

Редактор Ю. Тарнович і управитель школи
оглядають експонати

Української Народної Школи в шкільному 1945-6 р. (гол. проф. Стефанія Нагірна, члени Управи Б. К. д-р Євген Приходько і Володимир Величко), а згодом окремий для Української Народної

Школи (голови: проф. Микола Нагірний у шкіль. роках 1946-47-48. і мгр. Андрій Тершаковець у шкіль. році 1948-49), що діяв на основі правильника, затвердженого УДКомітетом. Особливим завданням Батьківського Кружка було співпрацювати з школою в адміністративно-фінансових справах і опікуватися матеріально незаможними учнями. БКружок справно сповняв функцію зв'язкового органу поміж школою й батьками, допомагаючи в узгодженні виховної праці школи з домом-родиною. Члени БКружка помагали влаштовувати всі шкільні імпрези. Зате Управа Школи відплачувалася йому рефератами, спеціально призначеними для батьків. Реферати охоплювали різні питання, як про це свідчать деякі подані заголовки: «Виховання дитини» прелегент проф. Ірина Романівська, «Пласт — виховна організація молоді» прелегент с. мгр. Володимир Заяць, «Дитячі недуги й боротьба з ними» прелегент д-р мед.: Іван Жовнірович.

Поєднанню елементів навчання-виховання, спорту та розваги служили прогулянки у ближчі й дальші околиці. Діти оглядали чимало цікавих об'єктів і місцевостей. В пам'яті колишніх учнів регенсбурзької Школи напевно яким спогадом залишиться одnodенна екскурсія берегами мальовничого Дунаю до історичної «Вальгаллі», поїздка до Амбергу, де учні 4-ої класи віддали, між ін. пошану могилі сл. п. адвоката Степана Шухевича й оглянули деякі історичні особливості міста, прогулянка до зоологічного парку у Мюнхені, а передусім багаті на переживання й емоції виїзди «Шкільного Хору» з концертами до Ляндсгуту, Берхтесгадену та Пфарркірхену. В організуванні прогулянок і виїздів видатно допомагав школі д-р адвокат Іван Максимчук.

Бажаючи заповнити дошкульну прогалину в ділянці дитячих і популярних видаць, Управа Школи заснувала в 1947. р. власне Видавництво і, щоб придбати матеріали, проголосила конкурс на твори з обсягу дитячої літератури. В її видавництві вийшло кілька публікацій, в тому «Звідомлення Української Народної Школи за 1945-46 рік», 2 драматичні твори Р. Завадовича, «Хочу бути здоровий...» популярна розвідка Ю. Тарновича та ілюстрована одноднівка «Малий Школяр». Крім того, Школа зорганізувала зустрічі авторів-педагогів з юними читачами та влаштовувала відповідні доповіді для старшого громадянства.

Про допомогу школі від Організації УНРРА (Відділ 129) під-

ФРАГМЕНТИ З «ШКІЛЬНОЇ ВИСТАВКИ»

Поліські вишивки

Стіл з «Пропам'ятною Книгою»

ручниками та писальним приладдям була вже попередньо згадка. Будинок для приміщення таборових шкіл в Оселі БУ призначила також УНРРА. Варто ще додати вдячну згадку про інший рід матеріальної допомоги: кожного дня шкільні діти одержували на одній із перерв підвечірок. На Міжнародній Шкільній «Ялинці» діти діставали окремі подарунки, забавки та солодощі. Після лі-

квідації УНРРА її діяльність продовжувала Організація ІРО.

Кількалітній період існування школи доказав, на яку жертвовну працю і посвяту може спромогтися український учитель, що завжди ставить добро молодого покоління вище своїх особистих справ. Ніякі, хоч би найважчі перешкоди його не зневірювали й не охолоджували до праці, яку він з почуттям громадського обов'язку і з любов'ю до дітей добровільно взяв на свої рамена в нелегких умовах таборового життя. Незламана пильність учителів-виховників поволі, але впевнено усувала з-перед ніг перешкоди і помагала підіймати діяльність школи на вищий рівень. Плоди муравлиної праці нашого таборового вчителства взагалі, а регенсбурзького зокрема, виявилися через кілька років, коли його учні поїхали в далекі світи і там гарними успіхами у школах Америки, Канади, Аргентини чи Австралії доказали, що вони на скитальщині не прогайнували дорогого часу і що таборові рідні школи дали їм добру підготову до дальших студій.

Вірю, що не залишилася без добрих наслідків і праця Української Народної Школи в таборі Регенсбургу, що не пропали золоті зерна знання чеснот, засіяні в душах її учнів. Вірю, що вони, хоч стали дорослими, зберегли ту саму вірність Богові, ту саму любов до рідного Українського Народу, його мови й культури і носять у серці той самий заповіт Патрона Школи, Великого Митрополита Андрея Шептицького — все те, що їм подарувала школа і чого не сміє забувати повновартісна українська людина на еміграції.

Вірю й чекаю гордо-радісних вістей про життєві успіхи колишніх учнів регенсбурзької Української Народної Школи, про їх осяги в науці, мистецтві, громадсько-суспільній ділянці та в інших царинах людської діяльності та в праці для поневоленої Батьківщини — України.

Це буде для мене і для всіх Учителів нашої кол. Школи найкращою нагородою!

Юрій Теодорович

кол. управитель школи

МОЯ СПІВПРАЦЯ З ШКОЛОЮ ІМЕНИ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО В РЕГЕНСБУРГУ

По закінченні Другої Світової Війни в таборах УНРРА та ІРО, де також знайшла пристановище багатотисячна маса втікачів-емігрантів з України, почалася багатостороння культурна праця. Треба підкреслити, що в пляні своєї роботи українські скитальці на одному з перших місць поставили духові потреби молоді. Рівночасно з школами, дитячими світлицями та Пластом появилися публікації для юного читача. Ще в 1945. р. друкується в Регенсбургу кілька чисел журналика «Школяр», від січня 1946. р. виходить в Авгсбургу пластовий місячник «Новак», а в квітні 1947. р. там же появляється перше число журналика «Малі Друзі». Крім того, бібліографія записала коло 50 назов окремих неперіодичних публікацій, призначених для дітей різного віку.

Та цього було замало, і мені, як теж іншим, на жаль, нечисленним письменникам-педагогам на скитальщині, доводилося при всяких нагодах додатково постачати школам, клубам, дитячим театрикам та іншим виховним установам і гурткам потрібні літературні матеріали. Одного разу в місяці серпні 1946. р. я одержав від управителя Української Народної (початкові) Школи в Регенсбургу (табір Ганггоферзідльюнг), Юрія Теодоровича, письмо з запрошенням прислати оригінальні матеріали (вірші, діалоги, сценки тощо) для виступів. Прохання я задовольнив, і з того часу почалися мої ближчі взаємини з регенсбурзькою школою.

Навчальне й виховне діло в названій школі було наладане дуже добре, школа мала між іншим, добрий театральний гурток, влаштувала прилюдні виступи, представлення, концерти, відзначала роковини й релігійні свята — тож завжди потребувала актуальних літературних матеріалів. Ці потреби я задовольняв, коли до мене зверталися. Між іншим написав я для школи привітальний вірш, яким учень II. а кл. Ярема Цісарук зустрів Владиду

Кир Івана Бучка під час відвідин табору. Вірш надрукований у «Віснику Оселі» ч:17-18. рік 1948. стор. І-ша.

ПРИВІТ ВЛАДИЦІ

Достойний любий наш Владико!
В безрадісні вигнання дні
Оце дівора українська
Вітає Вас на чужині.

Які були б ми всі щасливі,
Коли б вітати Вас могли
Не тут, а там — де наші ниви,
Де ми родились і росли!

Хоч діти ми, але ми знаєм
Невтишну тугу, серця сплін
За рідним домом, рідним Краєм,
За шумом рідних полонин.

Та ми не загубили віри
У Божу правду на землі,
Бо Бог живе в серцях дитячих,
Неначе зерно у ріллі.

І думка в нас усіх єдина —
Це наших предків заповіт,
Із гаслом «Бог і Україна»
Ми підемо в далекий світ.

І будем Господа благати
В щоденних наших молитвах,
Щоб повернув нас в рідну хату,
Під прадідівський рідний дах.

Прийміть від нас вітання шире
І враз запевнення тверде:
Не сплямим стягів правди й віри
Ми, покоління молоде!

Благословіть нас на дорогу,
Що по розпуттях чужини
У службі Батьківщині й Богу
У дійсність змінить наші сни.

Восени 1946. р. здавалося, що табір у Бад Верісгофені, де я працював учителем гімназії, буде розв'язаний, а його пожильців розвезуть до інших таборів. Дізнавшись про це, управитель Ю Теодорович негайно постарався про рішення Управи Табору прийняти мене з родиною до Регенсбургу. Одночасно там я мав можливості одержати працю в гімназії. Та до розв'язання табору в Верісгофені тоді покищо не дійшло і, замість їхати до Регенсбурга, я далі опрацьовував для його дівори різні матеріали.

Наприкінці 1947. р. Українська Народна Школа в Регенсбургу приступила до підготовки найбільшого свята, яке вона влаштувала за час свого 5-річного існування: до надання школі Патронату Митрополита Андрея Шептицького. У рамках цих святкувань підготовлявся величавий концерт, на якому мали бути виголошені відповідні деклямації. Для цієї нагоди я склав два вірші, «ПОСВЯТА» і «ЗАПОВІТ ВЛАДИКИ». Ці вірші разом з іншими матеріалами були надруковані в спеціально дбайливо оформленій

та ілюстрованій шкільній публікації п. н. «МАЛИЙ ШКОЛЯР» (дата видання: 14. лютого 1948.) і присвяченій майже в цілому Митрополитові Андрееві. Ця «Одноднівка» з матеріалами Митрополита Андрея, о. Б. Ганушевського, Р. Купчинського, Ю. Тарновича, Р. Завадовича і ін. залишилася й донині найкращим дже-

релом текстів для дитячих імпрез на пошану нашому Князеві Церкви.

Українська Народна Школа в регенсбурзькім таборі багато дечим корисно вирізнялася серед інших шкіл. Тут я хочу згадати тільки про її видавничу діяльність. На весні 1948. р. управитель школи Ю. Теодорович звернувся до мене, як автора, з проханням дати згоду на передрук окремою книжечкою п'єски - комедійки «КНЯЗЬ МАРЦИПАН» перше видання вийшло в 1924. р. у Львові в В-ві «Світ Дитини». Я радо згодився, але перед тим переглянув пер-

**Віньета одноднівки арт.-маляра
Мирона Білінського**

вісний текст, мову та віршову форму. П'єска вийшла друком уліті 1948. р. як друге поправлене видання з ілюстраціями арт.-маляра М. Білінського. Видавець — Українська Народна Школа ім. Митрополита Андрея Шептицького в Регенсбургу. .

У тому ж році названа Школа заходами свого управителя випустила на книгарський ринок ще іншу мою, тим разом оригінальну, п'єску-казку «КОЛИ СХОДИТЬ СОНЦЕ...». П'єска має алегоричний характер і підходить передовсім до таких українських національних святкувань, як Роковини 22. Січня, Перше Листопада тощо. «Прапремієра» п'єски відбулася на регенсбурзькій табо-

ровій сцені 28. листопада 1948. р. і її виконали з великим успіхом учні під режисурою самого управителя школи.

У згаданім виданні на останніх сторінках надруковані два мої вірші, «ВІСІМНАДЦЯТОГО РОКУ ЛИСТОПАД» і «ПАМ'ЯТНА

Віньета
театральних видань школи
вик. арт. маляр Мирон Білинський

ОСІНЬ». Обидві п'єски видані дбайливо з дуже доброю коректою, як і слід дитячим виданням. Дивлячись на ці й інші друковані видання школи, не один із нас має нагоду призадуматись, скільки треба було наполегливості, сили волі та любови до дітей, щоб у важких матеріяльних і моральних умовах скитальських буднів творити ці цеглини рідної культури.

Завершенням моєї співпраці з регенсбурзькою Школою був

день 25. жовтня 1948. р. коли я на запрошення управителя приїхав особисто до Регенсбурга на окрему «зустріч» з учнями. Зустріч складалася з вступного слова управителя школи і з читання вибраних віршів самим автором. Серйозні, настроєві твори дівчора сприймала з належною повагою, а веселі вірші викликали щирі

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ШКОЛА
ІМЕНІ
МИТРОПОЛИТА А. ШЕПТИЦЬКОГО
РЕГЕНСБУРГ-ОСЕЛЯ
УЛАШТОВУЄ
В НЕДІЛЮ 28.11.1948. ГОДИНА 19-ТА ВЕЧЕР
В ТЕАТРАЛЬНІЙ ЗАЛІ ОСЕЛІ
В 30-ТІ
РОКОВИЦІ
ЛИСТОПАДОВОГО
ЗРИВУ
СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР
з драматичною назкою-алегорією
Романа Заваговича
«Коли Сходить Сонце...»
Для шкіль. молоді початок о год. 15 год
Ціна квитків: сидячі 1-нм. стоячі 0,50 нм.
для шкіль. молоді 0,30 нм.

вибухи сміху, і зустріч пройшла в щирій природній атмосфері. Метою зустрічі було бажання Управи Школи зацікавити дітей рідним словом, дитячою літературою і звернути їх увагу, що поза творами літератури, що їх діти знаходять у читанці чи журналі або деклямують на концерті, є ще й живі автори. Того ж дня заходами Управи Школи відбулися ширші громадські сходи, на яких я прочитав доповідь на тему «Українська література для дітей і молоді напередодні переселення». Після доповіді було обговорення.

А ф і ш а шкільної імпрези

Як бачимо, школа в Регенсбургу була не тільки пасивним споживачем готової літературної продукції, але повнила теж ролю активного чинника, що вдержував зв'язок з автором, підказував йому актуальні теми, наближував його до юного читача і підтримував його морально (та матеріяльно) в його відповідальній праці.

1949-ий рік — то час найбільш напруженого переселення з скитальщини в заморські країни. Тоді переселився до Шікаго управитель школи Ю. Теодорович і майже одночасно переїхав до Америки й я. Письмовий зв'язок між нами не припинився, і через кілька місяців я за радою кол. управителя Ю. Теодоровича залишив свій Амстердам, Н. Й. і поселився в Шікаго. І тут, хоч

у грохи іншій формі, трапилася нагода продовжувати нашу прийнятну співпрацю, започатковану на регенсбурзькій ґрунті. На замовлення Ю. Теодоровича я ще в Амстердамі написав для шіказьких Пластунів одноактівку на день св. Миколая, «Геть з чортком» (видану в 1951. р. В-вом «Мій Приятель» в Вінніпегу).

На весні 1951. р. Ю. Теодорович подав пропозицію налагодити пересилання радієвих програм для дітей і молоді. Я мав редагувати й виготовляти тексти, а адміністраційною справою і підготовкою виконавців мав зайнятись він сам. І справді, за короткий час в рамках радіопрограми Т-ва «Самопоміч» у Шікаго зі станції W.C.R.W. на хвилях етеру понеслися голоси юних-виконавців, не випадково колишніх учнів та учениць Української Народної Школи в регенсбурзькій таборі: Богданни і Христини Кисілевських, Ростислава Бойковича, Олега Каравана та інших. Інавгураційна авдиція була передана 28. квітня (Великоднa Субота), і вона започаткувала, мабуть, перші українські радіопередачі для молоді на терені З.Д.А.

Почин Ю. Теодоровича був досить щасливий, бо найшов підтримку Громадянства і послідовних людей, відданих вихоній справі. Уже минає 10 років від першої передачі, змінилися її виконавці, диктори, спонсори й слухачі, але не змінилася її благородна ідея, втілена в бажання виховно впливати на дітей і молодь зовнішньою красою та внутрішньою силою рідного мистецького слова.

Колишні регенсбурзькі школярі повиростали на гарних рецитаторів, не раз вони на тутешніх сценах під час концертів або театральних вистав виголошують мої тексти, а я слухаючи їх, приємно згадую працююче минуле і бажаю всім теперішнім батькам, виховникам та школам такої наполегливості й відданості добрій справі, яку я бачив у праці Української Народної Школи ім. Митрополита Андрея Шептицького в Регенсбургу.

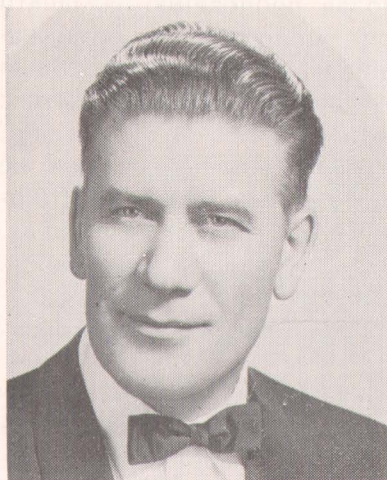

Проф. Омелян Плешкевич

РЕГЕНСБУРЗЬКІ СОЛОВЕЙКИ

(Хор Учнів Таборової Школи)

Юрій Яримович
учитель співу і диригент
«Шкільного Хору»

таборян. Хто перебував на той час у таборі Гангтоферзідлонг, той не раз чув пізніми вечорами в одній з шкільних заль дитячі голоси, що, співаючи за скрипкою або за диригентом, підготовлялися до виступів на концертах або до церкви.

У 1947. році я почув уперше цей хор у церкві. Хор співав під час читаної Служби Божої. Я вийшов на хори і побачив більше як 30 малих діточок, розділених на групи, а посередині диригента. Співали пісні до Служби Божої на 2 і 3 голоси самолівковим ладом, а також твори наших композиторів, отже, мелодії досить складні, коли взяти на увагу вік співаків. Співали гарно, чисто, завзято, з любов'ю до своїх рідних церковних пісень. Диригент не тільки навчив їх співати, але й вивів пісні з відповідною динамікою та дикцією. У «Віснику Оселі» (Регенсбург, 25. листопада 1947. ч. 40.) так схарактеризовано ці виступи, «Хор співає гарно, чисто й рівно. з відповідною динамікою».

Під час Різдвяних Свят (1948.) хор співав у церкві коляди і

щедрівки, а крім того дав самостійний різдвяний концерт. У програмі були також світські пісні наших композиторів, народні пісні та пісні УПА.

Але на тому не кінець. Діти під проводом управителя школи їздили теж до інших таборів «слави здобувати»! Дали з великим успіхом самостійний концерт у таборі в Ляндсгуті, а пізніше в Берхтесгадені та Пфарркірхені.

У бюлетені табору в Ляндсгуті «Новини» (10. лютого 1948. ч. 10. (162), дописувач Е. Ж. назвав виступ хору регенсбурзької школи «великою і милою несподіванкою», а хористів похвалив за велику майстерність, дикцію та значне музичне фразування». На закінчення автор допису кинув таку «пересторогу» таборовим хорам, «Увага, йдуть сильні конкуренти мистецького діла! Наростають молоді «регенсбурзькі солов'ї»!

Про виступ хору регенсбурзьких учнів у Берхтесгадені був поміщений допис у часописі «Час» з 16. травня 1948. ч. 20. Рецензент І. К. підкреслив, що програма вечірнього концерту складалася з поважного репертуару, народних пісень і композицій Артемовського, Ніжанковського, Стеценка, Кудрика, Роздольського, Китастого та ін. Маленькі співаки виявили неабияку зіспіваність і здисциплінованість. Рецензент згадав теж муравлину працю диригента, який домігся «прекрасно вишколити дрібну дітвору».

У програмах концертів, крім хорових точок, були також сольо-співи, що їх виконували такі юні хористи, як Антоняк Стефа, Кавка Орест, бл. п. Косач Богдан, Маркусь Оля, Нагірна Оксана, Оришкевич Юрій, Шараневич Марта. Ці гарні, свіжі і вже тоді досить вироблені голоси були окрасою хору і все викликували щире захоплення аудиторії. Майже всі названі солісти школять і тепер свої голоси тут, у Новому Світі, а деякі з них виступають на різних концертах та академіях.

З інших важніших виступів хору слід згадати концерт, влаштований для Учасників З'їзду Українських Січових Стрільців у Регенсбургу (1948.) та Академію на величному святі з приводу надання школі Патронату ім. Митрополита Андрея Шептицького.

Загально треба ствердити, що хор учнів Української Народної Школи в Регенсбургу своєю витривалою та жертвенною працею, в якій особливо заслужився диригент Юрій Яримович, поставив

себе на найвищому рівні поміж цього роду хорами. Плекаючи рідну пісню, оте запашне «євшан-зілля» рідної культури, серед української молоді, що вийшла з батьками на далекі шляхи скитання, школа теж на музично-вокальній ділянці сповняла важливу виховну роботу.

ПЛАСТОВА СТОРІНКА

ПЛАСТ У РЕГЕНСБУРЗЬКІЙ ШКОЛІ

Рисунок арт. маляра
Едварда Козака

Вийжджаючи з рідних осель, ми взяли з собою лише те, що бу-

ПЛАСТ на чужині — необхідна річ. Нема відповіднішого, більше пристосованого до юнацької психіки виховного чинника, як пластова організація. Виховання в гурті, серед природи, у дружній співпраці з ровесниками — це справді нештучне, природне виховання. Коли додати до цього вирощування основних релігійних, громадських, родинних і особистих чеснот, то дістаємо заокруглену систему, що має силу з успіхом поборювати шкідливі впливи чужого доквілля, вулиці, поганого товариства — всього того, що нищить молодь всякого народу, не тільки нашу.

ло найцінніше. Не дивно, що сюди належала і пластова ідеологія.

Українська організація молоді «ПЛАСТ», відновлена на еміграції в Німеччині від 1945. р. старшим поколінням пластунів, продовжувала і там дуже корисну працю серед дітей і молоді.

На терені регенсбурзької школи й табору ПЛАСТ був єдиною організацією в якій з ентузіазмом гуртувалася вся шкільна дітвора. При школі зорганізовано під проводом учителів Гніздо Пластових Новаків ім. князя Володимира Великого (8 роїв) і Гніздо Пластових Новачок ім. княгині Ольги (6 роїв). Провідницею новачок була пласт. сен. Анастасія Смеричинська, а провідником новаків — пласт. сен. Юрій Яримович. Опікуном обох гнізд і зв'язковим між Пластом та Управою Школи був Володимир Білоус, також учитель школи.

Пластова виховна робота проводилася зразково, пластуни-новаки й новачки брали активну участь в усіх імпрезах Пластового Коша. Два найстарші рої новаків і новачок відзначували самостійно всі національні свята. На цих імпрезах завжди були присутні всі учні школи разом з учительським збором. На шкільному «Святі Писанки», новаки й новачки виводили гаївки. Гніздо новачок власними силами влаштувало для ширшого громадянства гарне свято на честь Пресвятої Діви Марії (22. грудня 1946. року).

Кожного року під час вакацій члени обох гнізд відбували спільно новацькі табори в довколишніх гарних місцевостях. В серпні 1946. р. відбувся новацький табір у Пентлінгу, а в 1947. р. у Волькерінгу — обидві місцевості недалеко Регенсбурга. Тільки останній, 4-тижневий новацький табір, при видатній допомозі ІМКА — ІВКА, відбувався в 1948. р. окремо для новаків у Марієнталю, біля Швандорфу, а для новачок у Моосгамі, біля Ляндсгуту.

Комендантами таборів були пластуни-сеньйори, А. Смеричинська (для новачок) і Ю. Яримович (для новаків).

Табори були ведені зразково і принесли дітям велику всесторонню користь. Дуже гарно була налагоджена опіка збоку старшого громадянства, зокрема лікарська, яку виконував безітересовно д-р Іван Іванців.

Віriamo, що кол. **«ЖОВТОДЗЮБИ»** — учні регенсбурзької школи ще

й тепер, по 10-15 роках, приємно згадують ті часи та даліше активно плекають пластові ідеали й ніколи з ними не розстаються!

Ю. Т.

Готуйсь

Д-р Олександр Тисовський (Дрот)

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ДРУГ ПЛАСТУНІВ

Наш галицький Митрополит, св. п. Андрей Шептицький, був ще за життя й залишився по смерті величною постаттю. Як колись перед його лицем, так сьогодні перед спогадом про нього огортає людину лях пошани. Бувало, після архиерейської Богослужби, коли Він ще міг зболілими ногами ходити, спираючись важко на палицю, ступав поволі, як якийсь велетень, і з лагідним усміхом доброзичливо споглядав згори на людську громаду, що слухняно постіснялася на львівському святоюрському подвірі, щоб з пошаною та з любов'ю звільнити Владиці перехід до палати. Опісля наставала довга хвилина масової мовчанки, аж поки на балконі палати з'являлася знову величність, тепер уже наче неземна постать, і підіймала руку з хрестом до архиерейського благословення. Тоді весь зібраний наряд побожно клякав і хрестився з вірою, що незвичайне воно, це благословення, яке спливає на вірних з руки достойного Митрополита Галицької Землі Кир Андрея Шептицького.

Пригадується, як то радо йшли представники всіх українських установ з побажаннями й чолобитнею до Ексселенції Митрополита при нагоді Різдвяних чи Великодніх Свят, Нового Року, іменин чи інших урочистих обходів; як то вони всі заходилися, щоб не спізнитися на таку важливу авдієнцію й не прогавити промови

Ексцеленції у відповідь на складені представником громадянства побажання. А потім Владика кожному делегатові стискав руку в своїй великій долоні й розпитував про справи установи чи товариства, що їх репрезентували делегати. А були між тими делегатами теж пластуни під моїм проводом і бував теж пок. о. Ол. Буцацький з новаками, як їхній вірний опікун і організатор.

Без важливих причин не годилося забирати Ексцеленції дорогий час на окремі авдієнції, але Митрополит дуже цікавився пластунами й загально всією українською молоддю. Пластунів знав Митрополит ще з часу свого тріумфального повернення з царської неволі. На початку I-ої Світової Війни москалі були зайняли Львів і вивезли Митрополита, як в'язня, на далекий схід, у Суздаль. Із тої неволі звільнила Його щойно революція в Росії й на Україні так що в поворотній дорозі змогла Його вітати тількищо звільнена з-під московського ярма Україна. Вітали Його українці теж у чужих краях — усюди, куди лиш воєнна хуртовина загнала українських людей у виселенчі табори. А вже найбільше раділа Його поверненням Його власна галицька Земля й львівська Митрополія. В тому то пам'ятному 1918-му році ставилися теж пластуни виструнченими рядами на привітання всіма величаного й любленого Митрополита. Тоді дав Він згоду сфотографуватися у крузі пластунів, що теж і пізніше ще не раз повторялося. З того часу пластуни стали Його улюбленцями. Він часто давав докази того. Напр. вивінував Пласт щедрим даром: догідними ґрунтами під пластові табори й оселі в своїх добрах поблизу відомого живця Підлюте в карпатських Горганах, серед пахучих живицею кедрових лісів. У тих таборах пластової молоді на Соколі, на Остодорі, в Підлютому бував теж Митрополит не раз гостем, цікавився їхнім життям-буттям і прислухувався радо до виступів, що їх пластуни на швидкуруч уладжували. Тоді, бувало, вже хворий на ноги, дозволяв пластунам нести себе на високому, зроблену під Його міру дерев'яному кріслі-фотелі, зладженому спеціально для Митрополита самими пластунами. Отже, видно, мав немале довір'я, що в одно злучені сильні плечі й рамена сталених у Пласті видержать неабиякий тягар, безмірно цінний тягар Українського Велетня тіла й духа.

Не лише на пластових святах, а теж на святах молоді Рідної Школи, Українських Захистів, зокрема ж Дівочої Гімназії Сестер

Василянок бачили ми усміхнене лице нашого Митрополита, коли виглядав крізь віконця блискучого авта, яким усе заїздив на площу виступів молоді. До авта тиснулися люди, старі й молоді, раді побачити зблизька незвичайно гарні обриси Його голови, вкритої буйними сивими кучерями, та Його шляхетне обличчя з довгою бородою. Ця голова, ці буйні кучері й довга сива борода були вимріяним моделем — зразком для мистців, портретистів, світлиців і різьбарів.

Як уже сказав я, не годилося й не можна було забирати час Його Ексцеленції буденними відвідинами. Але, на авдієнції впрошувалися нераз знатніші приїжджі чужинці, бувало, навіть інших віровизнань, а то й нехристиянських релігій. Навіть большевики були цікаві познайомитися зі славним, шанованим усіма своїми й чужими, Князем греко-католицької Церкви. Навіть їм незручно було спершу порушувати повагу такого духового велетня.

Ще за мирних часів так щасливо склалося, що закінчення будови Пластової Оселі на Остодорі біля Підлютого дало нам добру нагоду впроситися до Ексцеленції на окреме послухання з увагою на те, що нам треба було прохати дозволу назвати Оселю іменем Митрополита. Ми, тобто я з кількома пластунами, були замовлені одного дня на пополудневу годину, час, тоді самотньо вільний на розмови.

Ми застали Митрополита в великому кріслі на колесах. Його ноги спочивали накриті на підніжжі. Я привітав Його й кількома словами з'ясував мету наших відвідин. Звичайне в таких умовах початкове збентеження небагом зникло, наче стопилося в лагідному погляді Його глибоких вдумливих очей. Ми скористали з запрошення, посідали й завели розмову з Митрополитом про нашу остодірську Оселю. На наше прохання, щоб можна було Оселю назвати Його іменням, Митрополит згодився без надуми.

З усякими іншими бажаннями, будівельного, господарського та ін. характеру, якщо б ми мали які, радив Ексцеленція звертатися до о. прелата П. Войнаровського, дійсного управителя й фінансового повновласника для справ митрополичих дібр, теж великого приятеля Пласту.

Під час розмови, що зійшла на теми про здоров'я, Митрополит, що, як відомо, був, давно колись, офіцером австрійської кавале-

рії, озвався, показуючи на свої груди: «Тут я здоров, тільки ось ноги недописують».

На прощання подав Митрополит кожному з нас свою сильну велетенську руку, й ми, поклонившись, відійшли, прощаючи, як потім виявилось, в останнє цю велику духом і тілом Людину.

Наш улюблений Митрополит Кир Андрей жив для українського народу, переживав журбу й злидні його й помер при народі, коли доля судила Україні знову попасти в тяжку неволю. А помер мученицькою смертю в символічний для Народу день Першого Листопада, у 26-ті роковини з'яви довгоожданого волі. Помер наш Митрополит з вірою, що в якусь річницю Його смерті цілий український Нарід спом'яне Його «в сім'ї вольній, новій незлим» але певно голосним словом, як свого славної пам'яті справжнього доброго, рідного Батька.

У ПЕРЕДОВІЙ ЛАВІ...!

Спогад про те, що було колись, не зовсім належить до минулого. Без минулого не могло б бути теперішності, і від того, яке було минуле, залежить і майбутнє! Нав'язуючи до цієї книжки-хроніки про минуле нашої школи, маємо на думці дальші успіхи колишніх її учнів — успіхи, напевно деякою мірою зумовлені навчанням і вихованням у віці початкової школи. У цьому розділі нам приємно поділитися з читачами інформацією про гарні осяги деяких колишніх учнів Української Народної Школи ім. Митрополита Андрея Шептицького в Регенсбургу — багаті осяги на півдорозі, що ще більше обіцяють у фіналі. З гордістю відзначаємо імена й дотеперішні досягнення колишніх наших вихованців у ділянці науки, мистецтва і спорту. Одночасно щиро жаліємо, що не маємо можливості згадати тут всіх, хто на це заслуговує. Пишемо, на жаль, лише про тих, про кого ми ввіли довідатися чи то через особисті зв'язки чи із сторінок преси.

Найкращою рецитаторкою, виконавцем народних танків і солісткою «Шкільного Хору» в колишній регенсбурзькій таборовій школі була весела й усе усміхнена **Степанія АНТОНЯК**, народжена 11. травня 1939. р. у Львові, Західня Україна. Степанія пильна учениця, кожную класу на протязі 4-ох років навчання закінчувала з найкращими оцінками. Була з неї взірцева пластунка-новачка,

що з належним зрозумінням виконувала пластові обов'язки.

В 1949. р. емігрує до ЗДА і поселяється з батьками у Нью-Гейвені, Конн. Тут спершу відвідує початкову католицьку Школу, а опісля «Сент Мері Гай-Скул».

Не занедбуючи обов'язку ближче ознайомитися з минулим своєї залишеної Батьківщини, відвідує пильно Школу Українознавства ім. Митрополита Андрея Шептицького в Нью Гейвен, Конн., яку закінчує з відзначенням у 1957. р.

По закінченні середньої школи стає студенткою Балетної Школи при «Темпл Юніверсіті» у Філядельфії, де вивчає й пізнає складні технічні правила класичного та модерного балету.

Бажаємо Стефці найкращих успіхів у вимірній ще за дитинства професії!

**

Останніми часами на сторінках української преси в ЗДА появилися відомості, що над водами Тихого Океану, в Лос Анджелес, Каліфорнія, виростає на мистця світової слави многонадійний піаніст, **Вірко (Вірослав) БАЛЕЙ**. БалеЙ народився в Радохові, Західня Україна, 21. жовтня 1938. р. Уже як 6-тилітня дитина покидає Рідний Край і з батьками виїжджає на еміграцію.

Вліті 1947. р. переїжджає з Берхтесгадену до табору в Регенсбургу. Тут стає учнем 4-ої класи народної школи, яку по році науки закінчує з дуже добрим поступом.

Ще на еміграції в Німеччині, Вірослав починає науку гри на фортепіяні у покійного вже сьогодні проф. Романа Савицького і в проф. Ю. Оранського, а потім на новім місці поселення в ЗДА від осені 1952. р. продовжує свої фортепіянові студії в Музичній Консерваторії під керівництвом відомого піаніста Ірла Вургіса в Лос Анджелес. В 1959. р. здобуває диплом бакаляра музики. Літе 1960. р. перевів на дальших студіях у Аспен, Колорадо, у світової слави учительки проф. Розіні Левін. Тепер приготується до

здобуття ступеня магістра музики та плянує виїзд до Європи.

Вірко Балей має за собою багато гарних мистецьких успіхів. Виступаючи в окремих конкурсах, ще в 1955. р. здобув стипендію «Метенней Мюзікал Клуб-у», опісля три стипендії від «Нешенел Сосаєті оф Арт енд Леттерс», а недавно 1000-долярову нагороду від «Вилшер Ебел Клуб оф Л. А.» за перше місце в конкурсі.

Близкучі були його виступи, як соліста, з симфонічними оркестрами в Сан Габрієл, у Глендел, у Гайленд Парку під диригентурою Вільяма Ван Ден Бурга, в Лонг Біч. Часто виступав теж Вірко на програмах радія «КРРС» в Пасадені і «КРЕК-ЕМ» в Сан Франціско, а також у програмах Осередку Української Культури в Лос Анджелесі.

Крім того Вірко Балей здобув декілька перших місць та золоті медалі в Інтернешенел Піано Рекордінг Фестивалі та недавно виконав професійне награння на платівку фірми «Лондон» другої сонати для фортепіяна відомого американського композитора Морріса Ругера.

Музичний критик Едвард Е. Шмеллер («Де Сітізен» — Інглевуд, квітень 1960. р.) писав про нього: «Вірко Балей виявив велику справність лівої руки, чутливе ознайомлення з нюансами, першорядну вмільсть уживання педалі та всі інші прикмети, потрібні для досконалости піяніста. Його Бетговен мав блиск, Шопен — ніжність, Дебюссі — вогонь, а його розуміння вимогливих «Румунських танців» Баргока, що ставлять високі вимоги до піяніста, остаточно визначили Балея, як музика з майбутністю».

Щасти йому, Боже, у його музичній майбутності!

**
*

Ольга ГОРЕЧКО народилася 26. липня 1964. р. в Сяноці, на Лемківщині. На 4-му році життя стає круглою сиротою, малою Ольгою опікується бабуня. Рятуючись перед червоним наїзником, подаються обидві на скитальщину і в 1945. р. поселюються у таборі в Регенсбургу.

Протягом 3 років Ольга є ученицею народної школи, належить до гнізда новачок-пластунок і співає у шкільному хорі. В 1949. р. емігрує до ЗДА, до Нью Гейвену, Кон., і тут продовжує навчання в народній школі та в «Сент Мері Гай-Скул». На 4-ому році студій у середній школі (1957. р.) здобуває перше місце в ораторських змаганнях-контесті на тему «Я говорю на користь демократії».

Опісля на міжшкільних змаганнях, що відбулись у школах міста Нью Гейвену і стейту Коннектикат, Ольга Горечко за свою дуже змістовну й належно виголошену промову здобуває перше місце та почесьт репрезентувати стейт на крайових змаганнях у Вашингтоні в днях 9-11. лютого 1958. р. Про цей великий успіх нашої колишньої учениці, Ольги Горечко, заговорила вся англомовна преса Нью Гейвену (м. ін. «Де Нью Гейвен Реджістер» з 1. грудня 1957. р.) і стейту Коннектикат, підкреслюючи її українську національність.

Учасники крайових змагань брали участь у прийнятті, влаштованому ла нагоду розмовляти про Україну з деякими членами Конгресу. Під теперішню пору Ольга студіює в ню-гейвенському університеті німецьку та еспанську мови.

Не забуває також про рідну громаду: належить до Організації «Пласт» і працює, як виховниця, в юнацтві.

До 1958. р. відвідувала місцеву Школу Українознавства і з дуже добрим вислідом склала там іспит зрілости.

Ольга Горечко — це для нашої молоді зразок, гідний наслідування. Якщоб усі були такі ми не мусіли б журитися нашою зміною.

Бажаємо їй успіхів і вдоволення з праці!

**
*

Прізвище Софії ЛАДИ серед кругів мистецької молоді не чуже — знають його в Українській Мистецькій Студії у Філядельфії, стрічали його на виставках тієї студії, на виставці Жіночої Творчости в Нью-Йорку, на виставках МУР-Інституту і сподіваємось, що в майбутньому знатимуть про нього ще більше. Софії сьогодні 20 літ.

Софія ЛАДА народилася в 1941. р., на еміграції у Кракові. У крутежі війни її перевозили з місця на місце, з табору до табору.

До школи почала ходити у Регенсбургу. 1949. року прибула до Америки й замешкала у Філядельфії. Уже малою дитиною любила рисувати, тож дбайлива мати завела Софію не тільки до Української Католицької Школи і Пласту, але також до Української Мистецької Студії. Серед тяжких, а навіть трагічних обставин життя, Софія пішла вперед. У мистецькій Студії під дбайливим оком професорів П. Мегика, П. Андрусєва і Б. Кивєлюка Софія ставила перші кроки у навчанні мистецтва, а рівночасно пізнавала вартість величної рідної культури. Перебування у Студії мало великий вплив на розвиток її

мистецьких здібностей та поклало тверду основу для дальших студій.

У найвищій класі середньої школи Софія ілюструвала американську шкільну газету, виконала проект обкладинки до річної книжки — звідомлення, здобула кілька шкільних нагород, а рівночасно ілюструвала журнал для дітей «Наша Школа», видаваний проф. Гримаяком. У той самий час вона одержала стипендію до відомого філядельфійського мистецького каледжу — МУР-Інституту оф Арт, на суботні курси. В 1959. р. по закінченні середньої школи записалася Софія до згаданого МУР-Інституту і по піврічній пильній праці одержала там стипендію на цілоденне навчання. Цього року з успіхом закінчила вона перший рік, що дав їй загальний погляд на всі ділянки мистецтва.

На другому році Софія візьме «Fashion Designer, як спеціальність.

Метою нашої молодії Софійки є стати «Fashion Designer-ом» і впровадити український стиль до сальонів моди. Якщо вона досягне цю мету, то зробить цим велику пропаганду українській культурі. Бажаємо багато досягів та успіхів у її дальшій праці!

Орися КАРАПІНКА, народилася 11. жовтня 1938. р. в Долині, Західня Україна. Опинившись з батьками на еміграції в регенсбурзькому таборі, ходила до народної школи від 1-ої до 4-ої класи, та закінчила її з відзначенням.

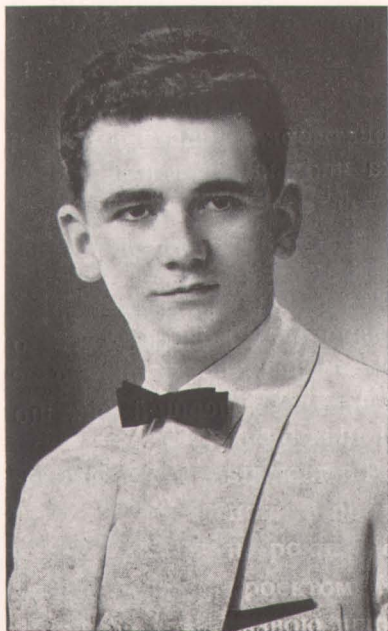
Переїхавши з батьками до ЗДА, поселилася в Ірвінгтоні, Н. Дж. По закінченні місцевої середньої школи, як одна з найкращих учениць із загальною оцінкою 96.6, одержує із фундації Вудрова Вилсона стипендію до каледжу Смита в Норгемптоні, Масс., де відбуває студії для здобуття кваліфікацій на вчительку каледжу.

Маючи здібності до мов, Орися опановує англійську, французьку і німецьку мови. Як спеціально завансовану в студіях мов, Орисю прийнято в члени Фі Бета Каппа. Від свого каледжу одержала спеціальну стипендію для поширення й поглиблення своїх студій з історії Сходу Європи, і провела 1959/60 рік на студіях у Женевському університеті (Швейцарія).

Як пластунка, активно працює в Пласті.

Бажаємо Орисі дальших життєвих успіхів!

***

Маркіян Юрій ТЕРШАКОВЕЦЬ уродився 7. листопада 1939. р. в Перемишлі, (Західня Україна). Опинившись з батьками на скитальщині в Регенсбургу, вже в народній школі належав до найліпших учнів у своїй класі, а за пильність та обов'язковість у навчанні доставав завжди найліпші оцінки. Крім того, від дитячого віку виявляв музичні здібності та замилювання у грі на фортепіані. Переїхавши у 1949. р. до Торонта в Канаді, продовжував навчання спершу в початковій школі, опісля «гай-скулі при Колегії св. Михайла». За свої великі осяги в навчанні здобував оцінки, які досягали 96%-100% успішности.

Майже вся українська, а теж і англомова преса (нпр. Де Глоб енд

Мейл» з 13. серпня 1959. р., «Кенедієн Реджістер» з 22. серпня 1959. р.) в Торонті на своїх сторінках відмітили гарні успіхи в навчанні Маркіяна Юрка. Тож не дивно, що без жадних перепон його прийнято на медичний факультет Торонтського університету (хоча приймають обмежене число студентів), де перший рік студій він закінчив з відзначенням.

Маркіян прегарний спортсмен. Ще, як учень середньої школи, бере участь у фінальних змаганнях усіх католицьких шкіл Північної Америки та Південного Онтеріо в т. з. «дебейтах» в Клівеленді та здобуває для своєї школи чемпіонат і чашу.

Продовжуючи 10 років свою музичну освіту в «Королівській Музичній Консерваторії» Маркіян Юрій здобуває в 1959. р. подвійний диплом: піяніста та вчителя музики. Є він наймолодшим музичним професіоналістом серед українців Торонта, а може й далеко поза Торонтом.

Вихований батьками й регенсбурзькою школою в національному дусі, Маркіян є щирим українцем. Він вивчає мову, історію та культуру своєї Батьківщини, якої не пам'ятає, у Вищій Школі Українознавства ім. Гр. Сковороди в Торонті.

Почавши від юнацтва в Регенсбургу, продовжує пластову працю у Пластовій Станиці у Торонті, де склав пластові проби включно до Пластового Скоба, а тепер належить до куреня Старших Пластунів «Лісові Чорти». У станиці виконує функції юнацького виховника.

Не відмовляється і від громадсько-суспільної праці. Радо виступає, як акомпаньйор співаків-солістів і хорів на національних святах чи концертах.

Своєю працею та характерністю Маркіян Юрій Тершаковець поставив себе у ряди тієї нашої передової молоді, яка з честю репрезентує свою далеку Батьківщину і є гідною похвали оздобою української рідної громади.

Бажаємо йому витривалости в праці і якнайкращих життєвих успіхів!

***

До молодих піонерів, що накреслюють нові шляхи побутово-культурного життя української спільноти в Канаді, сміло можна

зарахувати колишню ученицю нашої школи, **Дарію Ірину ЗЕЛЬСЬКУ**. Народилася вона 12. лютого 1939. р. у Влоцлавку (Польща) і, як багато інших у важкі воєнні часи, рішенням долі опинилася з батьками на еміграції. Народну школу в регенсбурзькому таборі відвідувала від 1945/46 шкіль. року. Пильністю в навчанні та зразковою поведінкою не залишилася позаду інших передових учнів школи. Вже тоді виявила Дарія замилування і здібності до рисунка та малярства. Рисунок, виконані її дитячою рукою, звертали на себе увагу відвідувачів шкільних виставок, влаштовуваних під кінець

кожного шкільного року.

Закінчивши 3-тю класу з дуже добрим вислідом, у вересні 1948. р. Дарія виїжджає з батьками до Вінніпегу в Канаді. Тут у початковій школі учителі також звертають увагу на її мистецькі здібності та дають їй можливість відвідувати кожної суботи лекції малювання для вибраних учнів шкіл Вінніпегу, організовані Департаментом Шкільництва. Тут в 1953. р. здобуває вона першу нагороду в т. зв. «Шрайн Постер Дісплей Контест».

По трьох роках пильної праці у згаданій школі Дарія, вже як учениця середньої школи, вчиться 4 роки в Малярській Школі проф. Катерини Антонович, де на лекціях малювання дістає перші вказівки, поради та заохоту до систематичної та послідовної праці в образотворчому мистецтві.

У середній школі завжди активна Дарія організує «Скеч Клуб», стає його головою та займає відповідальні становища в житті школи: є мистецькою редакторкою шкільної книги-річника, співредакторкою відділу оголошень у цій книзі, репрезентанткою школи до Молодої Ради «Тона» і под. В 1957. р. закінчує з відзначенням 12-ту класу середньої школи і вступає до Манітобського університету на студії мистецтва, які по 3-ох роках напружуд успішної праці закінчує з блискучим успіхом, досягаючи ступінь «Бечелор оф Файн Артс» та здобуваючи золоту медаль, найвище відзначення університету за працю «Орнаментика гуцульської кераміки».

По закінченню університетських студій Дарія Зельська відбуває ще однорічний Педагогічний Курс Мистецтва Манітобського університету, що дає право працювати в одній із середніх шкіл Вінніпегу в характері учительки предметів мистецтва.

Малярські праці Дарії своєю оригінальністю віддзеркалюють українську духовість. Вплив школи проф. Катерини Антонович дав їй підготову до вияву у мистецьких творах краси й замилювання нашого народу до естетики. Свої образи, а має їх молода малярка вже поважну кількість, виставляла Дарія початково на шкільних виставках, а потім у Галерії Мистецтва і в Українському Національному Домі в Вінніпегу. Деякі образи були куплені відвідувачами виставок.

Дарія — це свідомо українка з великими особистими і громадсько-національними вартостями. До найприємніших занять Дарії належить праця в Пласті, з яким вона з'єдналася нерозривними вузлами ще від дитячих літ, коли була пластункою-новачкою регенсбурзької школи. Від 1953. р. Дарія працює, як виховниця новачтва, від осені 1958. р. — як гніздова новачок, а від жовтня 1960. р. — як кошова Пластової Станиці в Вінніпегу. Ці відповідальні, а разом і почесні становища в Пласті, коли взяти до уваги її вік, говорять самі про її похвальну діяльність та не потребують ніяких пояснень!

Радіємо з гарних життєвих досягнень Дарії Ірини Зельської і бажаємо їй чергових успіхів на прекрасному шляху, шляху мистецтва!

НА ЖАЛОБНИЙ ПАМ'ЯТНИК

Не всім колишнім учням Народної Школи в Регенсбургу доля промостила шлях до дальших студій, до життєвих успіхів — не всім було суджено здобути становище й повернути родині, своєму громадянству та Батьківщині довг вдячності за опіку й любов... Дехто з них відійшов у розквіті життя і творчих сил у вічність. Відійшли також у вічний вирій без вороття деякі вчителі нашої школи. Блаженній пам'яті покійних учителів і учнів присвячуємо в цьому відділі кілька теплих слів, замість квітів на їх могили.

Тетяна МИГАЛЬ народилася 21. січня 1910. р. у Буцові, повіт Перемишль, Західня Україна. Спершу, працювала як учителька Української Народної Школи в Криниці на Лемківщині, опісля на еміграції в українському таборі у Ноймаркті, а від вересня 1946. р. — в У. Н. Школі в Регенсбургу.

Легідна, обов'язкова й сумлінна в навчальній праці та з винятковим підходом до виховних проблем, скоро здобула пошану і любов дітей.

Її передчасна смерть потрясла до глибини душі не тільки шкільною дітворою, але й усіма пожилцями табору.

Відійшла у вічність 12. травня 1947. р. Похована на кладовищі «Обере Католише Фрідгов» в Регенсбургу.

Проф. Микола НАГІРНИЙ народився 1893. р. в містечку Дзюньків на Київщині. По закінченні середньої освіти вчителював у народній школі. Приймав участь у різних ділянках політичного, громадського і військового життя за часів Української Народньої Республіки, чи то зі зброєю у руках, чи на становищі начальника повіту, а все з почуттям великої відповідальности та посвяти для добра справи.

З Урядом УНР виходить на еміграцію, спочатку перебуває в таборах інтернованих у Польщі, а в 1923. р. виїжджає з дружиною до Праги (Чехословаччина). Закінчивши історичний відділ Українського Високого Педагогічного Інституту ім. Драгоманова у Празі, декілька років працює в канцелярії державної гімназії в Модржанах б. Праги. В 1938. р. своє знання й сили віддає на послуги Карпатській Україні де в місті Рахові разом з дружиною вчителює в державній гімназії аж до наїзду Мадярів.

Повернувшись до окупованої німцями Праги, залишається там до квітня 1945. р., потім емігрує перед большевицькою навалою до Німеччини й поселяється в таборі «переміщених осіб» у Регенсбургу. Тут два роки (1946-47, 1947-48) на становищі голови Батьківського Кружка при У. Н. Школі щиро співпрацює над вихованням шкільної молоді.

В 1949. р. емігрує до ЗДА і з родиною осідає в Нью-Йорку. Тяжка фізична праця стає причиною паралічу правої частини діла, а хворе серце по двох роках недуги перестає битися. Помер 3. серпня 1952. р.

**
*

Богдан КОСАЧ уродився 19. червня 1937. р. в Парижі (Франція). В 1945. р. переїхав з матір'ю до Німеччини і замешкав у Регенсбургу, в Українському Таборі. Тут записався до народної школи. Пильністю в навчанні, взірцевою поведінкою, милозвучним голосом (був солістом шкільного хору), а також розвиненими технічними зацікавленнями з'єднав собі прихильність і любов старших і вчителів.

Переселившись у 1950. р. до Торонта в Канаді, закінчив з особливим успіхом середню школу, опісля вступив до «Централ Технікал Скул», щоб підготуватися до студій на інженерному відділі.

Тут на всіх 2,500 студентів, був одним із чотирьох, що здобули найвищі оцінки внавчанні та стипендію «Ди Гавіленд». Це від-

значення промостило йому дорогу до дальших студій у Канадійській Летунській Академії, де незабаром за пильність і взірцеву поведінку був промований до рангу «майора» у відділі кадетів летунства.

Та через 2 роки, 9. листопада 1957. р., перестало битися серце Богдана. Страшна недуга рака, яку він з великою мужністю довго приховував перед матір'ю, перервала назавжди нитку його життя. У самоті залишилася скорбна Мати, без свого улюбленого «ДАДИ»... без радості... надії... у гірких сльозах.

**

Борис Маркіян ЛАДА народився 19. жовтня 1939. р. в Бережанах у Західній Україні. Засуджений долею від раннього дитинства на скитання по чужих землях, ледве 2-річним хлопчиком попрощав востаннє у Кракові свого батька, що йшов на війну, і більше ніколи не стрінувся.

На скитальщині опинився спершу в Авгсбургу, потім переїхав з матір'ю та сестрою до Регенсбурга. Тут Борис продовжував учитися та вступив у ряди пластової молоді. У 1949. р. переселився до Філядельфії, вчився у школі СС. Служебниць, був щирим

вівтарним дружинником та добрим пластуком. Звідси, з еміграції, часто линули його думки за море, до поневоленої України, яку він так мало знав, хіба із оповідань своєї матері, але за неї молився, її любив і радо про неї вчився. Також усе мило згадував Пласт у Регенсбургу та тужив за виховниками. По закінченні початкової школи перейшов до середньої. Вакації перебував на католицькому таборі у Стретфорді та вернувся додому, щоб почати навчання в середній школі.

Та не довго судилося йому ходити до школи... По першим дні навчання Борис несподівано занепадав на здоров'ї і мусів піддатися тяжкій шлунковій операції.

13. вересня 1953. р. Борис Маркіян Лада упокоївся в Бозі.

Філядельфійська молодь з жалем прощала Бориса, бо втратила в нім товариша, зразкового пластуна, а духовні отці — побожного віктарного дружинника, що мріяв про майбутню працю на Христовій ниві.

**
*

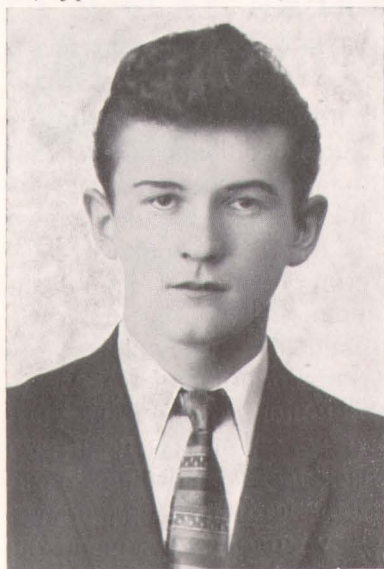
Роман САХНО уродився 20. жовтня 1937. р. у Львові, в Західній Україні. Народню школу в Регенсбургу відвідував протягом 3 років і закінчив 4-ту клясу з дуже добрим поступом у шкіль. році 1947/48.

Помер у ЗДА. Дата смерти й місцевість, де його поховано, нам не відомі.

**
*

Усі добре пам'ятаємо, як 18. серпня 1957. р. українська й англomовна преса у ЗДА подала вражаючу вістку про трагічну смерть двох юнаків-українців під колесами авта, веденого п'яним шофером біля міста Елленвід, Н. Й.

Одним із цих юнаків був **Євген ШУГАН**, кол. учень нашої школи, уроджений 4. травня 1941. р. в Тернополі, Західня Україна.

Пам'ятаємо Його, як усміхненого веселого хлопчину, завжди ввічливого до старших осіб і товариського у взаєминах з своїми шкільними товаришами.

Закінчивши в 1949. р. в Регенсбургу II. клясу з дуже добрим успіхом, Євген переїхав з батьками до Нью-Йорку, де продовжував науку в цілоденній Українській Католицькій Школі св. Юра.

Ще на еміграції як учень народньої школи вступає до організації «Пласт», а вже 16-літнім юнаком бере активну участь у суспільній праці, як член нью-йоркського хору «Молода Думка».

Відійшов від нас, як випадкова зайва жертва трагічного випадку, в саму весну надійного жит-

тя, не маючи змоги виконати своїх юнацьких плянів та здійснити надій, що їх покладали на нього родина і громадянство.

Юліян Максимчук

УКРАЇНСЬКІ МАРКИ З ПОРТРЕТОМ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ

Не могло залишитися без уваги ширшого загалу, а передусім колекціонерів, що уряди різних країн високо оцінюють значення рисунку на поштових марках, щоб гідно задемонструвати власним громадянам і чужинцям особливості своєї країни. Великий засяг людського життя та знання схоплене на поштових марках. Важливі історичні й церковні події, здобутки техніки й мистецтва, портрети визначних людей, зразки природи й ін. — все це показано на марках. Така ширина й різноманітність рисункових тем сприяли утворенню у філіятелистичному світі особливого роду колекціонування марок за тематичним принципом, тобто таких марок, що їх тематика належить до того ж самого рисункового жанру. Можна навести чимало даних, наскільки тематичне колекціонування підвищило вивчення та знання історії, особливостей і культури українського народу передусім у молодих чужинецьких збирачів.

Сьогодні подаємо опис марок з ділянки релігійної тематики,

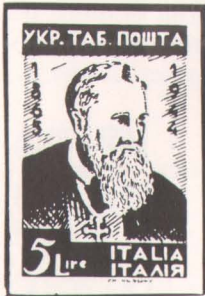
виданих для вшанування пам'яті Митрополита Західніх Земель України, Андрея Шептицького. Вони масово дісталися до тематичних збірок і розповсюдили Його ім'я та патріархальну пошту у цілому світі.

Першою маркою, на якій зображено Митрополита Андрея, є купюра за 50 лірів із серії 7-ох марок виданих 1946. р. Українським Комітетом Допомоги Утікачам в Італії, з нагоди 350-річчя Берестейської Унії (1).

Рисунок марки, за проектом Миколи Азовського, показує Собор св. Юра у Львові і праворуч вгорі портрет Митрополита в колі. Про цю серію марок, виготовлену з великим хистом, були подані точні дані та відбитки в німецьких журналах: "Deutsche Zeitung fuer Briefmarkenkunde" та в брошурі Габріеля Шмідта: "Christliche Motivsammlung".

У другу річницю смерті, в листопаді 1946. р. появилася заходом Т-ва Українських Філітелістів у Таборі Полонених в Ріміні чергова марка з портретом Митрополита Андрея, роботи хор. Святослава Яцушка, з номіналом 5 лірів (2). Про цю та й про інші рімінські марки були вміщені в журналах "Il francobollo" і "Deutsche Zeitung fuer Briefmarkenkunde" точні описи та пояснення рисункових тем.

Тогож самого року видав також Український Допомоговий Комітет у Брюсселі (Бельгія) пропам'ятний блок марок, за проектом інж. Василя Томашівського, на якому, крім портрета Митрополита, вміщено ще портрети С. Петлюри, І. Франка, Т. Шевченка, І. Мазепи і Б. Хмельницького. (3). Своім мистецьким виконанням належить цей блок до найгарніших українських філітелістичних видань.

Черговим випуском, присвяченим Митрополитові, була купюра за 2 нім. марки з серії 8-ми марок, виданих 1947. р. Управою Табору Переміщених Осіб в Регенсбургу для вжитку Таборової Пошти (4). Рисунок марки за проектом Мирона Білинського показує Митрополита в декоративному обрамуванні на мотивах рослинного орнаменту. Ця серія марок була точно описана у двох

німецьких каталогах: "Katalog Berlin 1948" і "Mueller — Briefmarken Katalog 1956", та в журналах "Deutsche Zeitung fuer Briefmarkenkunde" і "The Stamp Magazin". До всіх описів були додані читкі відбірки марок.

В 1949. р. появилася у Мюнхені заходом Української Католицької Акції «Харітас» при Апостольській Візитатурі для греко-католиків українців у Німеччині серія марок з портретами високих достойників Церкви, що зазнали переслідувань від комуністичних ре-

жимів. Кушюра тієї серії за 70 лірів показує портрет Митрополита Шептицького за проектом Дмитренка (5). Підпільна Пошта України випустила 1952. р. серію марок з портретами Владик, репресованих сов'єтською владою, між ними й Митрополита Андрея Шептицького (6). Про цю серію писали та вмістили відбитки портретів еспанський журнал "Madrid Philatelico" та англійський "Weekly Stamp Collecting"

Остання серія марок на обговорювану тему, складена з двох купюр, появилася 1958. р. в Шікаго заходом Організаційного Комітету для відсвяткування 10-річчя надання Патронату ім. Митрополита Андрея Шептицького Українській Народній Школі в таборі Гангоферзідлунг в Регенсбургу. На марках портрет Митрополита роботи Анатолія Коломийця та пропам'ятні роки. До марок були додані 2 причіпки за проектом Константина Мілонадіса, одна з повною назвою школи, друга з уривком з поеми Б. Лепкого «У храмі св. Юра». Одночасно були видані два пропам'ятні

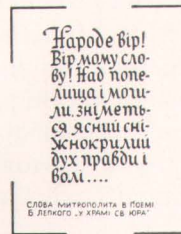
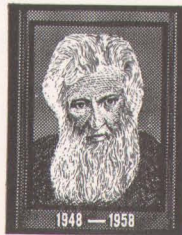
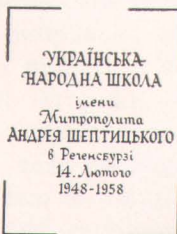

бльоки з відбитками описаних вгорі марок і причіпок, виготовлені відмінними барвами. Про ті марки і ब्लюки була стаття в еспанському філятелістичному журналі "Madrid Philatelico" №596/3. 1958., в ній подано точний життєпис нашого Митрополита (7).

До тематичної збірки, присвяченої Митрополитові Андрееві, можна зарахувати ще круглу наліпку на лист, видану 1917. р. Митрополитом Консисторією у Львові (8). Середину наліпки займає герб роду Шептицьких, під ним ініціал «АШ», ліворуч рік «1914» і тернова гілка, праворуч «1917» і оливна гілка — це дати ув'язнення Митрополита російською окупаційною владою та Його звільнення після упадку царату в Росії.

Наприкінці переліку треба згадати ще про нездійснений випуск пластової марки з портретом Митрополита за проектом Іван Кей-

вана (9). Цей найкращий із усіх проектів марок присвячених Митрополитові А. Шептицькому, приготовлений до випуску Головною Пластовою Старшиною в Мюнхені в 1948. р., на превеликий жаль, не був здійснений через поживавлене темпо еміграції за океани.

Тепер, коли триває беатифікаційний процес Слуги Божого Андрея, і відбувається підгото-ва Вселенського Собору, настає найвідповідні-ша пора, щоб і Ватиканська Пошта, що ви-дала чимало пам'яткових марок визначних до-

стойників Церкви, відзначила теж небуденну постать Великого Подвижника християнської любови та невсипущого борця за об'єднання обох Церков українського народу, Митрополита Андрія Шентицького.

А ф і ш а
шевченківського свята

ТОРГОВЕЛЬНІ ВЗАЄМИНИ КИЄВА З РЕГЕНСБУРГОМ

Раффельштеттенський цловий (митний) статут

Відомості про торговельні взаємини Київської Русі з Німеччиною, зокрема з обширами, положеними на середнім Дунаєм, звернули на себе більше як століття тому пильну увагу науковців. Уперше зібрав їх німецький учений Больман у своїй «Історії міського побуту в середньовіччі». Опісля ці питання розглядали російські історики, м. ін. Данілович («Історія постання слов'янських, зокрема польських міст до XIII. сторіччя»). Цю тему заторкнув теж російський учений (українського походження) І. Липниченко в творі «Взаємовідносини Росії та Польщі до половини XIV. сторіччя».

Широко розробив цю проблему проф. В. Г. Васілевський, дослідник історичних джерел, що стосуються до торговельних зв'язків княжого Києва з Німеччиною, зокрема з її середньо-дунайськими країнами і містами. Чимало й німецьких дослідників присвятило свою увагу цим торговельним зв'язкам, напр. крім згаданого уже Больмана, Бюдінгер, Дюммлер, Вайц, Ріцлер, Кемель, Інама-Штернегт та інші.

Одним із найдавніших документів про німецьку торгівлю взагалі, а зокрема про взаємини з Київською Руссю, є т. зв. «Раффельштеттенський митний статут» (pp. 903 — 906). Його постанови стосуються до торговельних інституцій, скодифікованих

окремими привілеями та звичаями з-перед 876 р. Причиною його укладення стали нарікання баварського населення, єпископів, ігуменів та всіх тих, що підтримували торговельні зв'язки з Східньою Мархією (первісна назва теперішньої Гор. і Дол. Австрії та Стирії). Вони невдоволені неправними митними ставками та данинами, що обмежували торгівлю.

Ці скарги дійшли до відома цісаря Людвіга Дитини (900 — 911), і він доручив графові Сх. Мархії Арібові розглянути разом з місцевими представниками влади й досвідченими людьми тодішні митні статuti та висоту данин. З наказу цісаря з'їхалися у містечку Раффельштеттен (Травнґав, поміж гирлами річок Еннс і Труна-Травна найвизначніші громадські представники, між ними архієпископ Дітмар з Зальцбурґу, пассавський єпископ Бурхгарт, моравський князь Святополк, маркграф Сх. Мархії Арібо, його син граф Оттокар та інші. Цей з'їзд опрацював т. зв. «Раффельштеттенський митний статут», у якому встановлено висоту різних митних ставок і данин, що їх зобов'язані були платити купці від товарів, перевозуваних або ввозуваних Дунаєм чи суходільними шляхами. Хто не придержувався цих постанов особливо заздалегідь визначених ринків збуту товарів, той підлягав різним карам, навіть конфіскації корабля з усім вантажем.

Найцікавішою для нас, українців є постанова цього статуту, що стосується до слов'ян, які приїздили з торговельною метою з «Ругі» або з Чехії (*“Slavi vero, qui de Rugis vel de Boemanis mercandi causa exeunt, ubicunque juxta ripam Danubii vel ubicunque in Rotariis vel in Reodariis loca mercandi obtinuerint...”*). Ці слов'янські купці мали право торгувати в усіх околицях над Дунаєм, але мусіли платити мито.

«Раффельштеттенський статут» є цінним джерелом до історії торгівлі та міжнародних зв'язків наддунайських обширів із слов'янською країною «Ругів». Німецькі історики, а також слов'янські (головне українські та російські) на підставі численних історичних джерел устійнили беззаперечно та безсумнівно, що під словом «Ругі» («країна Ругів») треба розуміти тільки наших староруських (староукраїнських) купців, що з Києва через Польщу (Краків) та Чехію (Прагу) або, можливо, так само Дунаєм

вдержували торговельні взаємини з наддунайськими країнами.

Таке розуміння країни «Ругів» базується на старовинних хроніках та інших документах, що збереглися до наших часів. «Регіно» (старовинна хроніка часів цісаря Оттона I) називає нашу княгиню Ольгу (матір князя Святослава і бабу князя Володимира) королевою або княгинею «Ругів» («Регіна Ругорум»). Запрошений княгинею Ольгою зайняти становище єпископа України вчений чернець Адальберт (з монастиря св. Максиміана в Трірі) у звідомленні про свою невдалу місію називає наших предків «Ругами». Той же Адальберт має навіть титул «Ругорум єпископус». З нагоди його призначення магдебурзьким єпископом цісар Оттон у власноручному листі згадує, що Адальберт був попередньо призначений місіонером для «Ругів».

Отже, офіційний цісарський документ називає наших предків з княжої Київської Русі «Ругами». Треба при цьому пам'ятати, що хроніка «Регіно» та лист цісаря Оттона походять приблизно з 950 року тобто є значно пізніші від «Раффельштеттенського статуту». Тому не може бути жадної помилки.

Для підтвердження такого, а не іншого розуміння слова «Ругі», можуть послужити ще цікавіші та цінні свідчення жидівського мандрівника Ібрагіма Ібн Якуба, що за цісарювання Оттона I. подорожував Чехією та Польщею і ці країни тоді описав. В описі він звідомляє: «З міста Кракова руси та слов'яни привозять до Праги товари».

Коли, приймемо таке розуміння слів «слов'яни з країни Ругі», устійнене автентично науковцями-істориками, то можемо напевно твердити, що Київська Русь, тобто наша Україна, ще в часи князя Олега, а навіть, може, й раніше була у жвавих торговельних взаєминах із Сх. Мархією, тобто з теперішньою Австрією.

КИЇВ — РЕГЕНСБУРГ

Визначним торговельно-політичним осередком наддунайських обширів було вже від X. сторіччя місто Регенсбург. В наступних сторіччях воно все більше розросталося, багатшало та набирало значення. Широкі торговельні зв'язки притягали багато чужинців

до Регенсбургу, що був тоді відомий своїми святощами, церквами й монастирями. В XII. сторіччі з'явилися в Регенсбургу ірландські ченці та місіонери, загально відомі тоді в Німеччині під назвою шкотів або «кульдеїв». Вони придбали велику славу тим, що допомагали при навертанні німців на християнську віру та провадили серед них широку місійну працю. Серед них найвизначнішим був св. Маріян, якого тодішні його біографи характеризують, як дуже притягальну індивідуальність. Так його зовнішній вигляд, як і прикмети його духа звертали загальну увагу. З двома своїми товаришами прийшов він до Німеччини коло 1068. року та оселився спершу в Бамбергу, а опісля переселився до регенсбурзького монастиря, званого «Обермюнстер».

Св. Маріян та його друзі стали широко відомі літературними творами та залишили по собі багато рукописів релігійного змісту, писаних на пергамені. В прешій половині XI. сторіччя ці ірландські ченці одержали на підставі даровизни на власність площу поза мурами міста та приступили до будови монастиря св. Якова та св. Гертруди. Але їхні матеріяльні засоби не вистачили, щоб закінчити будову. Тоді прийшла поміч з київської княжої Руси.

Біографія св. Маріяна розповідає, що один із ченців, св. Маврикій, який визначався практичною і запопадливою вдачею, тільки з одним слугою «важкими шляхами» подався до короля Руси та щасливо прибув до Києва. Тут його прийняв князь, мабуть. Володимир Мономах. Сам князь, а також його «старіші міста» щедро обдарували ченця дорогоцінними хутрами вартости 100 тодішніх марок. Ці дарунки навантажено на вози, з якими св. Маврикій подався назад до Регенсбургу, але тим разом уже не сам, а разом із купцями, що верталися з Києва до Регенсбургу.

Ця остання згадка дуже важлива та цікава. Хоч подорож з Регенсбургу до Києва належала до дуже важких підприємств, усе ж таки вона й тоді не була чимсь незвичайним. На початку XII. сторіччя цілі валки купців відбували такі подорожі. Вони мали безпечну суходільну дорогу, що йшла вздовж Дунаю, долинами Морави й Висли, далі попри північний хребет Карпат,

через Польщу та Галичину, через Краків і Львів до Києва, тодішньої княжої адміністраційної та торговельної столиці. В ті часи Київ був осереднім пунктом світового торговельного шляху, що пробігаючи по Дніпру, з'єднував його з Могилевом і Новгородом з одного боку та з Царгородом — з другого. Це давало німецьким купцям усякі можливості нав'язати близькі зв'язки з Києвом. Одержані в Києві хутра ченці продавали, а гроші зуживали на завершення будови монастиря та на поставлення даху.

Згаданий монастир простояв аж до другої половини XIX. сторіччя. В 1862. р. проведено його секуляризацію та передано регенсбурзькому єпископові для приміщення там римо-католицької духовної семінарії. Церква св. Якова добре відома тим українцям, яких воєнне лихоліття пригнало до Регенсбургу. Тут, почавши від 1945. р. аж до перших днів вересня 1945. року, відправлялися греко-католицькі Богослуження. Це прегарна старовинна тринавна базиліка, а її касетова стеля підперта кількома округлими кам'яними колонами з чудовими капітелями. Північний портал оздоблений численними різьбами з рослинного і тваринного світу та статуями Ісуса Христа в оточенні патронів церкви, св. Якова та св. Йоана, апостолів та різних символічних фігур. Середина церкви теж дуже цікава своїм престолом з групою Розп'яття з XII. сторіччя.

Є далі вістки, що в 1129. році поляки напали на руських купців, які верталися з Моравії (треба догадуватися, що вони їхали з Регенсбургу на Київ) та їх пограбували. З цього виникає, що наші купці, які подорожували через Польщу та Чехію, а звідти до Регенсбургу, виявили чимало духа запопадливості. Це вказує теж і на те, що торговельні зв'язки Київської Русі з наддунайськими обширами не припинилися навіть тоді, коли німці перейшли до активних торговельних взаємовідносин з Київом, тобто, не потрібні товари самі їздили аж над Дніпро.

Про торговельні зв'язки Києва в другій половині XII. сторіччя свідчить дуже цікавий запис у славетній книзі дарів (шенкунгс-бух) монастиря св. Еммерама в Регенсбургу. Тут названо поіменно німецького купця, що жив у Києві. Ігумен щойно згаданого монастиря Перінгер заявляє, що підданий цього монастиря Гартвіх, який мешкає у Києві, жертвував монастиреві 18 фунтів сріб-

ла. Цього дарунка він надіслав «у натурі», а доручив сплатити його своїм боржникам, Грімольдові, Гайнріхові та Хунрадові з тим застереженням, щоб його вжити для бідних і паломників, яких приміщує азиль при св. Еммерамі. Це було в рр. 1178 — 1180. На цій підставі можна цілком певно прийняти, що ця сума була торговельними боргами. Постали вони з того, що регенсбурзькі купці за посередництвом Гартвіха, що, мабуть, мав у Києві складницю товарів, спроваджували крам із Києва. Це були головню хутра та шкіри.

Ще іншими посередниками в торгівлі з Києвом були жиди, що від початку XI. сторіччя замешкували окрему дільницю Регенсбургу.

Дальші відомості про торгівлю південної Німеччини з Києвом подають розпорядження (ерляссе) стирійського маркграфа Оттокара з 1190 р. та австрійського князя Леопольда з 1192 р. Один із них є торговельним статутом з привілеями для міста Регенсбургу, а другий — для міста Еннс.

Еннський статут має окрему постанову, що стосується до торгівлі з Руссю. З її змісту ясно, що торговельні зв'язки були обо-сторонні, зокрема тут підкреслено, що купецькі валки приходять не тільки з Русі, але так само ідуть з товарами з Німеччини на Русь. Отже, можна говорити про взаємний експорт та імпорт. Привілеї, що їх признає цей статут руським купцям, завдячують своє постання регенсбурзькому купецтву. Товари, що їх везли німецькі купці, йшли без жадних перешкод просто на схід.

Статут із привілеями для міста Регенсбургу згадує про «рузаріїв». Під цим словом слід розуміти офіційно визнану корпорацію регенсбурзьких купців, що торгували з Руссю. Небезпека грабунку товарів на суходільних шляхах чи під час водного транспортування, здобуття нових та оборона давніх привілеїв на чужинецьких торговельних ринках — все це примусило «рузаріїв» відбувати спільні подорожі, спільно виступати та мати одностайну репрезентацію. Це об'єктивні умовини тодішньої торгівлі призвели до того, що «рузарії» створили свою окрему купецьку корпорацію в XI. та XII. сторіччях. «Рузарії», згідно з статутом, платять від воза 2 таланти мита, коли ідуть на Русь,

а в поворотній дорозі — тільки половину таланта. Головними товарами, якими торгували «рузарії» були хутра та шкіри, але існують підстави думати, що вони привозили до Регенсбургу і, взагалі, на обшири південної Німеччини теж товари грецького виробництва, напр. дорогоцінні матерії, шовкові тканини та вино.

Ці жваві квітучі торговельні взаємини занепали в XIII. сторіччі, коли то в першій його половині руські князі вступили у домашню війну і коли жажливі татарські наскоки на Україну, Польщу і, навіть, Німеччину зруйнували міста та перервали старовинні шляхи, якими відбувався товарообмін.

З а с т а в к а
програмки національного свята
у школі

ЯК СРІБНА УКРАЇНА ВОЛЮ СТІЧАЛА

Любить волю рибка у глибокім морі,
Любить волю пташка в тихому саду,
Любить волю сарна у дрімучім борі —
Все на світі любить волю золоту.

Знають це віддавна люди і тварини:
Хто росте на волі, маком процвіта,
Хто ж оставсь без волі, завмирає, гине,
Бо життя і радість — воля золота.

Знають це віддавна українські люди,
Славних вільних предків дочки і сини —
Хоч важка неволя придавила груди,
Серце прагне волі, сонця і весни.

І на неоглядних сонячних просторах
Від півніж Кавказу до шпилів Карпат
У долинах буйних і в зелених горах —
Всюди Українець волі рідний брат.

Підіймався Київ, пута став ламати,
За святую волю мужньо Львів повстав,
І щодня летіли вісті за Карпати,
В закарпатські тихі села і міста.

Пробудились села, пробудились люди,
Дальній гомін волі слухали з-за гір,
І бажанням волі сповнилися груди,
Ворогам і долі злій наперекір.

Зашуміла Тиса в рокову годину
І Дніпру й Дністрові голос подала,
Голос про Карпатську Срібну Україну,
Що назустріч волі радісно ішла.

К Л Ю Б Л Ь В О В ' Я Н

В Ш І К А Г О

В І Т А Є

К О Л И Ш Н І Х

У Ч Е Н И Ц Ї Й У Ч Н І В

У К Р А І Н С Ь К О І Н А Р О Д Н О І Ш К О Л И
і м е н и

М и т р о п о л и т а А н д р е я Ш е п т и ц ь к о г о
в Р е г е н с б у р г у — Н і м е ч ч и н а

Роман Яценків — голова, Марія Яримович — місто-голова,
Євген Филипович — секретар, Дарія Каштанюк — скарбник,
Володимир Галушка — пресовий референт, Богдан Фостяк
— організаційний референт, Юрій Теодорович — імпрезовий
референт, Анна Косачевич — господарський референт, Мар-
та Прийма і Євстахій Ільницький — члени.

К о н т р о л ь н а К о м і с і я

М и х а й л о П е т р у н я к — С о ф і я Д а ч и ш и н — Л ю б о м и р К у з и к

Т о в а р и с ь к и й С у д

Д - р І л л я М у л а — Е м і л і я Н а к о н е ч н а — О м е л я н Я ц е н к і в

Щира подяка Клубові Львов'ян за пожертву
на Видавничий Фонд в сумі 50.00 доларів.

ОБРАЗЦІ

